

Technische nota

Werkbaar werk bij zes beroepsgroepen: loontrekkenden 2004-2007

*Indicatoren
voor de kwaliteit van de arbeid voor
loontrekkenden voor zes beroepsgroepen 2004- 2007*

*Ria Bourdeaud'hui
Stephan Vanderhaeghe*

Brussel, SERV – Stichting Innovatie & Arbeid, juli 2009

Technische nota's verstrekken bijkomende en gedetailleerde informatie uit de werkbaarheidsmonitor over een specifiek thema. Technische nota's zijn enkel op de website beschikbaar.

Meer resultaten van de werkbaarheidsmonitor zijn te raadplegen en downloaden op de website www.serv.be/werkbaarwerk

Inhoud

Inleiding	4
1. Gehanteerde methodologie en leeswijze	5
2. Beroepsgroep ongeschoolde/geoefende arbeiders	9
2.1. De werkbaarheidsindicatoren ongeschoolde/geoefende arbeiders	9
2.1.1 De cijfers voor 2004	9
2.1.2 Verschil ongeschoolde/geoefende arbeiders en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren	10
2.1.3 De cijfers voor 2007	11
2.1.4 Verschil ongeschoolde/geoefende arbeiders en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren	12
2.1.5 Evolutie werkbaarheidsindicatoren ongeschoolde/geoefende arbeiders 2004-2007	13
2.2. De risico-indicatoren voor ongeschoolde/geoefende arbeiders	14
2.2.1 De cijfers voor 2004	14
2.2.2 Verschil ongeschoolde/geoefende arbeiders en Vlaams gemiddelde risico- indicatoren 2004	15
2.2.3 De cijfers voor 2007	16
2.2.4 Verschil ongeschoolde/geoefende arbeiders en Vlaams gemiddelde risico- indicatoren 2007	17
2.2.5 Evolutie risico-indicatoren ongeschoolde/geoefende arbeiders 2004-2007	18
3. Beroepsgroep geschoolde arbeiders-technici	19
3.1. De werkbaarheidsindicatoren geschoolde arbeider-technici	19
3.1.1 De cijfers voor 2004	19
3.1.2 Verschil geschoolde arbeiders-technici en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren	20
3.1.3 De cijfers voor 2007	21
3.1.4 Verschil geschoolde arbeiders-technici en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren	22
3.1.5 Evolutie werkbaarheidsindicatoren geschoolde arbeiders-technici 2004-2007	23
3.2. De risico-indicatoren voor geschoolde arbeiders-technici	24
3.2.1 De cijfers voor 2004	24
3.2.2 Verschil geschoolde arbeiders-technici en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2004	25
3.2.3 De cijfers voor 2007	26
3.2.4 Verschil geschoolde arbeiders-technici en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2007	27
3.2.5 Evolutie risico-indicatoren geschoolde arbeiders-technici 2004-2007	28
4. Beroepsgroep uitvoerende bedienden	29
4.1. De werkbaarheidsindicatoren uitvoerende bedienden	29
4.1.1 De cijfers voor 2004	29
4.1.2 Verschil uitvoerende bedienden en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren	30
4.1.3 De cijfers voor 2007	31
4.1.4 Verschil uitvoerende bedienden en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren	32
4.1.5 Evolutie werkbaarheidsindicatoren uitvoerende bedienden 2004-2007	33

4.2.	De risico-indicatoren voor uitvoerende bedienden	34
4.2.1	De cijfers voor 2004	34
4.2.2	Verschil uitvoerende bedienden en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2004	35
4.2.3	De cijfers voor 2007	37
4.2.4	Verschil uitvoerende bedienden en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2007	38
4.2.5	Evolutie risico-indicatoren uitvoerende bedienden 2004-2007	39
5.	Beroepsgroep zorg/onderwijsfunctie	40
5.1.	De werkbaarheidsindicatoren zorg/onderwijsfunctie	40
5.1.1	De cijfers voor 2004	40
5.1.2	Verschil zorg/onderwijsfunctie en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren	41
5.1.3	De cijfers voor 2007	42
5.1.4	Verschil zorg/onderwijsfunctie en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren	43
5.1.5	Evolutie werkbaarheidsindicatoren zorg/onderwijsfunctie 2004-2007	44
5.2.	De risico-indicatoren voor zorg/onderwijsfunctie	45
5.2.1	De cijfers voor 2004	45
5.2.2	Verschil zorg/onderwijsfunctie en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2004	46
5.2.3	De cijfers voor 2007	47
5.2.4	Verschil zorg/onderwijsfunctie en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2007	48
5.2.5	Evolutie risico-indicatoren zorg/onderwijsfunctie 2004-2007	49
6.	Beroepsgroep middenkader/professional	50
6.1.	De werkbaarheidsindicatoren middenkader/professional	50
6.1.1	De cijfers voor 2004	50
6.1.2	Verschil middenkader/professional en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren	51
6.1.3	De cijfers voor 2007	52
6.1.4	Verschil middenkader/professional en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren	53
6.1.5	Evolutie werkbaarheidsindicatoren middenkader/professional 2004-2007	54
6.2.	De risico-indicatoren voor middenkader/professional	55
6.2.1	De cijfers voor 2004	55
6.2.2	Verschil middenkader/professional en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2004	56
6.2.3	De cijfers voor 2007	57
6.2.4	Verschil middenkader/professional en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2007	58
6.2.5	Evolutie risico-indicatoren middenkader/professional 2004-2007	59
7.	Beroepsgroep kader/directie	60
7.1.	De werkbaarheidsindicatoren kader/directie	60
7.1.1	De cijfers voor 2004	60
7.1.2	Verschil kader/directie en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren .	61
7.1.3	De cijfers voor 2007	62
7.1.4	Verschil kader/directie en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren .	63
7.1.5	Evolutie werkbaarheidsindicatoren kader/directie 2004-2007	64
7.2.	De risico-indicatoren voor kader/directie	65
7.2.1	De cijfers voor 2004	65
7.2.2	Verschil kader/directie en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2004	66
7.2.3	De cijfers voor 2007	67
7.2.4	Verschil kader/directie en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2007	68
7.2.5	Evolutie risico-indicatoren kader/directie 2004-2007	69
	Literatuurlijst	70

Inleiding

Deze nota rapporteert de resultaten van de meting van de Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2004-2007 voor de loontrekkenden voor zes beroepsgroepen:

- ongeschoolde of geofefende arbeiders
- geschoolde arbeiders, technici
- uitvoerende bedienden
- zorg- of onderwijsfuncties
- middenkaders of professionals
- kaders of directies

De nota verstrekt aan de geïnteresseerde lezer de methodologische basis voor de dossiers¹ die voor deze beroepsgroepen werden opgemaakt. Centraal staat de evolutie van de vier werkbaarheidsindicatoren (psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans) en de zes risico-indicatoren (werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie, autonomie, relatie directe leiding en arbeidsomstandigheden).

Voorliggende nota is opgedeeld in zeven delen. Het eerste deel beschrijft de methodiek die voor de analyse van de individuele beroepsgroepen werd gehanteerd. Daarna volgt één deel per beroepsgroep. Hierin worden voor 2004 en 2007 de werkbaarheids- en de risico-indicatoren getoetst op het verschil met het gemiddelde voor Vlaanderen. Per beroepsgroep wordt ook grafisch een synthetisch overzicht gemaakt van de verschillen tussen 2004 en 2007.

---

¹ De dossiers voor de zes beroepsgroepen kan de lezer gratis downloaden op de website www.serv.be/werkbaarwerk

1. Gehanteerde methodologie en leeswijze

Voor een overzicht van de methodologie die voor de werkbaarheidsmonitor werd gehanteerd verwijzen we naar de methodologische nota (Bourdeaud'hui, R., 2007) en informatiedossier wat maakt werk werkbaar? (Bourdeaud'hui, R., 2009) beschikbaar op de website www.serv.be/werkbaarwerk.

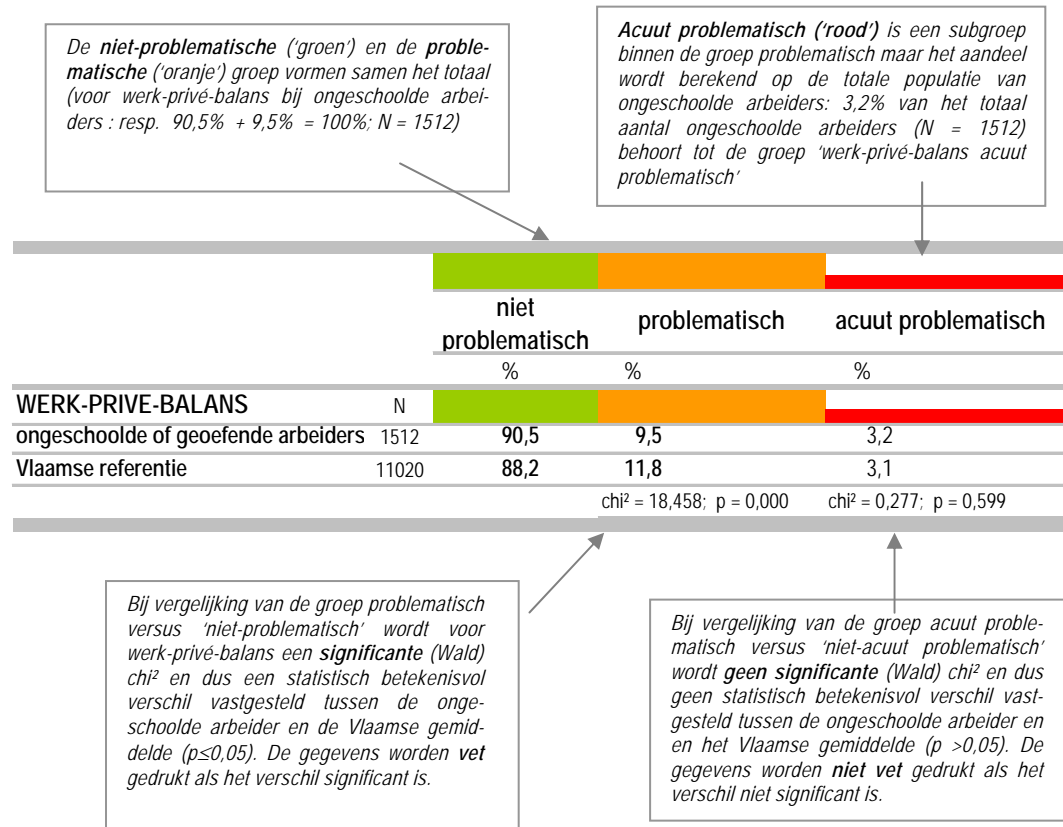
In voorliggende nota presenteren we de werkbaarheid voor de Vlaamse loontrekkenden uit zes beroepsgroepen op basis van een vergelijking met het Vlaamse gemiddelde. Om beroepsgroepen te vergelijken op het vlak van werkbaarheids- en risico-indicatoren zetten we elke beroepsgroep af tegen het (ongewogen) Vlaamse gemiddelde. De gehanteerde techniek voor verschiltoetsing is gebaseerd op effectcoderingen, logistische regressie en de berekening van de bijhorende (Wald) chi-kwadraten. Deze procedure vermijdt cumulatie van fouten door herhaald afhankelijk toetsen, corrigeert voor sterk afwijkende indicatorscores voor omvangrijke beroepsgroepen (grote beroepsgroepen wegen niet meer dan kleine beroepsgroepen), garandeert correcte vergelijkingen en laat reële verschillen tussen de beroepsgroepen aan de oppervlakte komen.

We presenteren de gegevens eerst in tabelvorm zoals beschreven in de leeswijzer in onderstaande tabel: voor elke beroepsgroep wordt voor 2004 en 2007 voor elk van de vier werkbaarheidsindicatoren en de zes risico-indicatoren berekend welk aandeel van die deelpopulatie tot de niet problematische, tot de problematische en tot de acuut problematische groep behoort. Er wordt nagegaan of deze score afwijkt van het Vlaamse gemiddelde. Wanneer de score voor een specifieke beroepsgroep afwijkt van deze gemiddelden (de gemeten percentageverschillen blijken statistisch significant ($\alpha=0,05$)), mogen we ervan uitgaan dat de beroepsgroep een rol speelt in de risico's die werknemers lopen om al dan niet in de (acute) probleemgroep terecht te komen².

---

² Omdat autonomie acuut problematisch bij de kaders/directie niet voorkomt in 2004 kan niet getoetst worden op de variatie in de afhankelijke variabele. Om dit probleem op te lossen werd voor die beroepsgroep een fictieve waarneming met een minimaal weegcoëfficiënt toegevoegd. Op die manier is het mogelijk ook voor deze risicofactor via de techniek van deviation na te gaan welke beroepsgroepen afwijken van het Vlaamse gemiddelde.

Tabel 1: Leeswijzer werkbaarheid beroepsgroepen (voorbeeld ongeschoolde arbeiders)

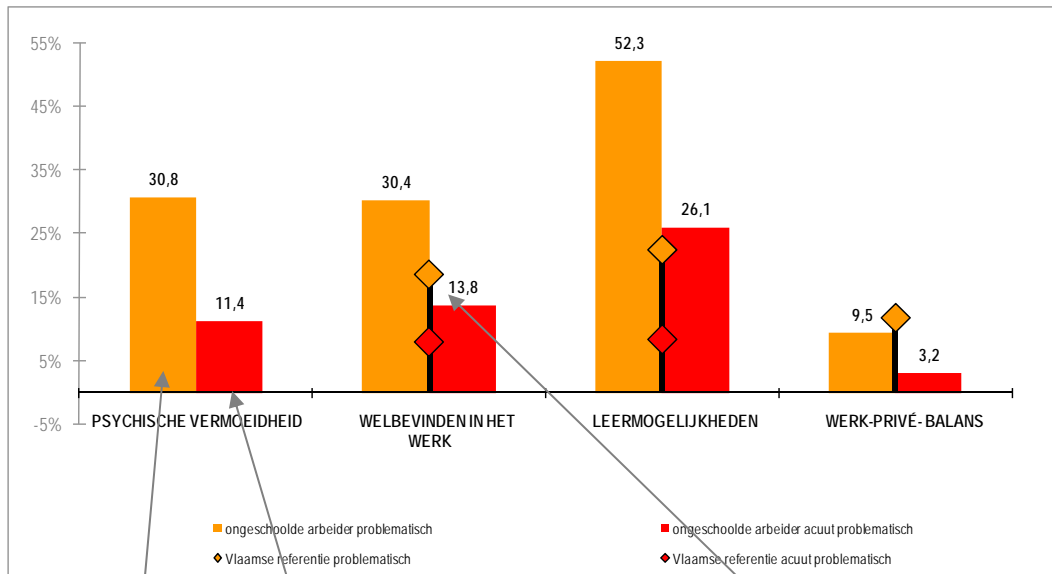

De bevindingen uit de bovenstaande tabel worden voor de verschillen met het Vlaamse gemiddelde ook grafisch voorgesteld³. Onderstaande figuur geeft hiervoor de leeswijzer:

³ Slechts in en paar gevallen wijkt de richting van het verschil bij een toetsing op basis van het ongewogen gemiddelde af van deze zichtbaar op de grafieken waar gebruik wordt gemaakt van het Vlaamse referentiecijfer. Het betreft een toetsing voor

- geschoolde arbeiders voor autonomie acuut problematisch (verdere toelichting in hoofdstuk 3)
- uitvoerende bedienden voor leermogelijkheden problematisch/acuut problematisch, autonomie problematisch/acuut problematisch (Verdere toelichting kan de lezer vinden in hoofdstuk 4)

Figuur 1: Leeswijzer werkbaarheidsindicatoren 2007 (voorbeeld ongeschoolde/geoefende arbeiders)

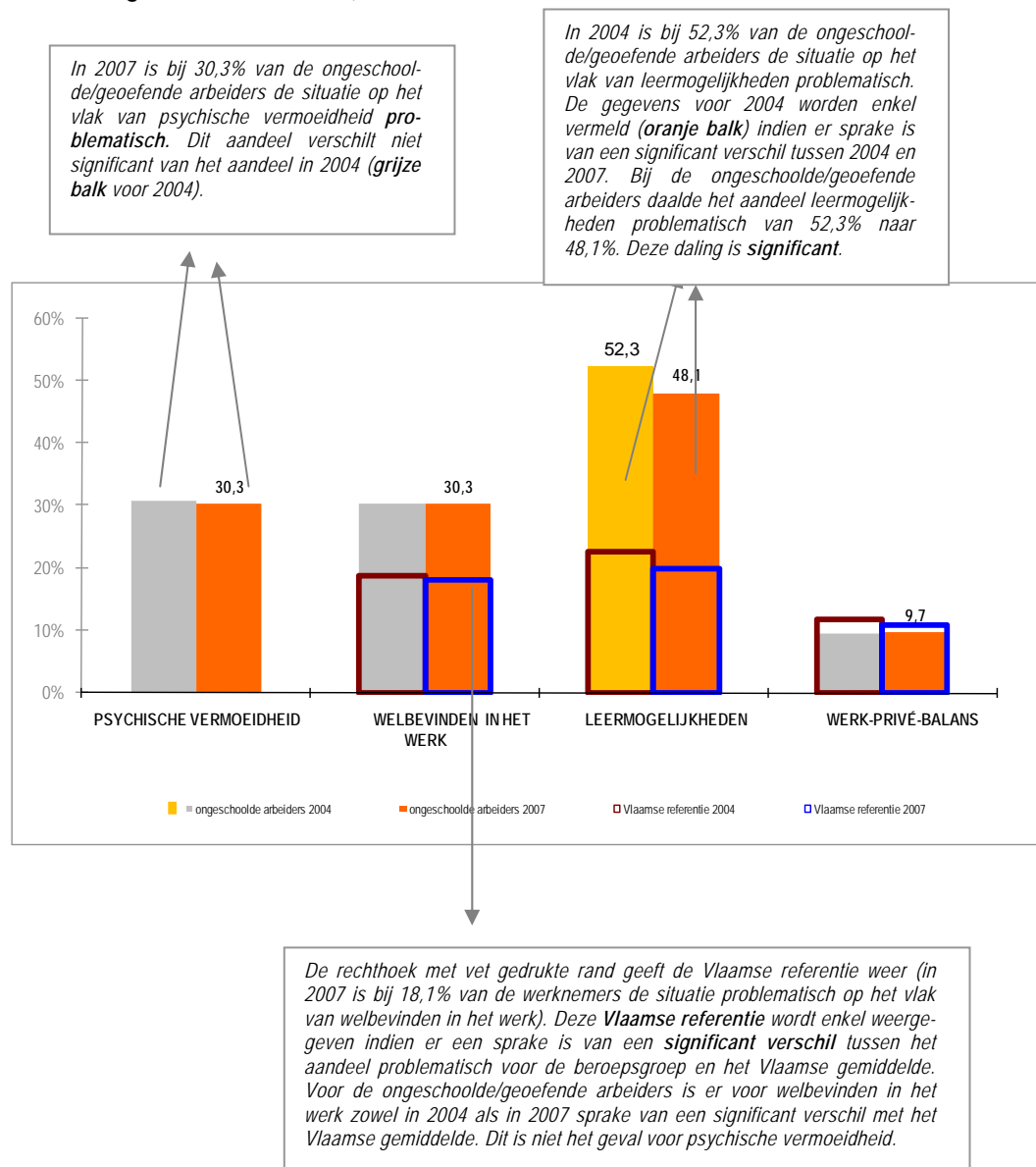

Bij 30,8% van de ongeschoolde/geoefende arbeiders is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid **problematisch** en bij 11,4% is ze **acuut problematisch**.

Deze vierhoek geeft de Vlaamse referentie weer voor welbevinden op het werk (voor 18,1% van de Vlaamse werknemers is de situatie problematisch op het vlak van welbevinden in het werk). De vierhoek wordt enkel weergegeven in het geval van een **statistisch betekenisvol verschil** tussen de beroepsgroep (hier ongeschoolde/geoefende arbeiders) en het gemiddelde voor Vlaanderen ($p \leq 0,05$). Het aandeel problematisch ligt voor de ongeschoolde/geoefende arbeiders boven het Vlaamse referentiecijfer (oranje balk is hoger dan oranje vierhoek). Met betrekking tot welbevinden in het werk is er zowel voor

Voor iedere beroepsgroep wordt een overzichtsgrafiek gemaakt waarin zowel de vergelijking 2004-2007 binnen de beroepsgroep als de vergelijking met het referentiecijfer voor het betrokken jaar wordt voorgesteld. Onderstaande figuur is hiervoor de leeswijzer.

Figuur 2: Leeswijzer vergelijking werkbaarheidsindicatoren 2004-2007 (voorbeeld ongeschoolde/geoefende arbeider)

2. Beroepsgroep ongeschoolde/geoefende arbeiders⁴

Het WBM-bestand bevat gegevens van 2876 ongeschoolde/geoefende arbeiders: waarvan 1532 voor 2004 en 1344 voor 2007.

2.1. De werkbaarheidsindicatoren ongeschoolde/geoefende arbeiders

2.1.1 De cijfers voor 2004

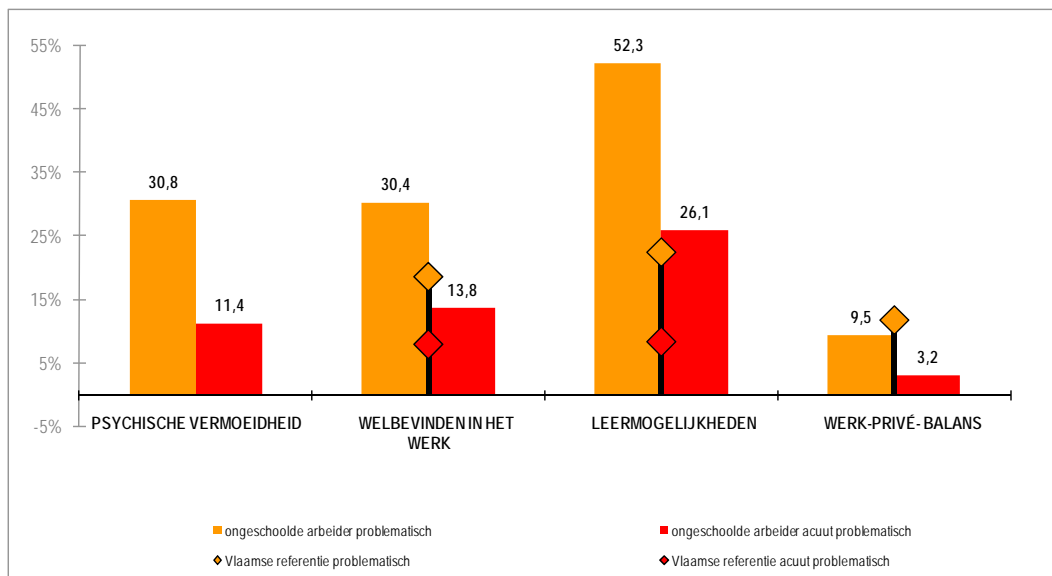
Tabel 2: Werkbaarheidsindicatoren voor de ongeschoolde/geoefende arbeiders – loontrekkenden (2004)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1400	69,2	30,8	11,4
Vlaamse referentie	10247	71,1	28,9	10,2
		chi ² = 0,646; p = 0,422		chi ² = 1,236; p = 0,266
WELBEVINDEN IN HET WERK	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1389	69,6	30,4	13,8
Vlaamse referentie	10243	81,3	18,7	8,0
		chi ² = 191,870; p = 0,000		chi ² = 100,825; p = 0,000
LEERMOGELIJKHEDEN	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1511	47,7	52,3	26,1
Vlaamse referentie	10986	77,4	22,6	8,4
		chi ² = 794,131; p = 0,000		chi ² = 274,135; p = 0,000
WERK-PRIVE-BALANS	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1512	90,5	9,5	3,2
Vlaamse referentie	11020	88,2	11,8	3,1
		chi ² = 18,458; p = 0,000		chi ² = 0,277; p = 0,599

⁴ Deze beroepsgroep komt overeen met deze beschreven in het dossier werkbaar werk kortgeschoolde arbeiders beschikbaar op de website www.serv.be/werkbaarwerk

2.1.2 Verschil ongeschoolde/geoefende arbeiders en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren

Figuur 3: Werkbaarheidsindicatoren ongeschoolde/geoefende arbeiders – loontrekken- den (2004)

Voor de indicatorscore **psychische vermoeidheid** is er in 2004 geen significant verschil tussen de ongeschoolde arbeiders en het gemiddelde voor Vlaanderen:

- Voor 30,8% van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress') en voor 11,4% is ze acuut problematisch ('acute werkstress').

Voor **welbevinden in het werk**, **leermogelijkheden** en **werk-privé-balans** zijn er in 2004 wel significante verschillen met het Vlaamse referentiecijfer. Voor welbevinden in het werk en voor leermogelijkheden is de situatie voor een groter aandeel van de ongeschoolde arbeiders problematisch. Voor werk-privé-balans is de situatie omgekeerd.

- Voor 30,4% van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van welbevinden in het werk problematisch ('motivatieproblemen'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 18,7%. Voor 13,8% is de situatie acuut problematisch ('ernstige demotivatie'). Ook hier ligt de Vlaamse referentie lager namelijk op 8%.
- Bij 52,3% van de ongeschoolde arbeiders de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 22,6%. Bij 26,1% van de ongeschoolde arbeiders is er sprake van een acuut problematische situatie ('geen leermogelijkheden'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 8,4%.
- Voor 9,5% van de ongeschoolde arbeiders is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie'). Dit percentage ligt lager dan de Vlaamse referentie van 13,0%.

11,8%. Voor 3,2% is de situatie acuut problematisch ('acuut werk-privé-conflict'). Dit aandeel verschilt niet van de Vlaamse referentie.

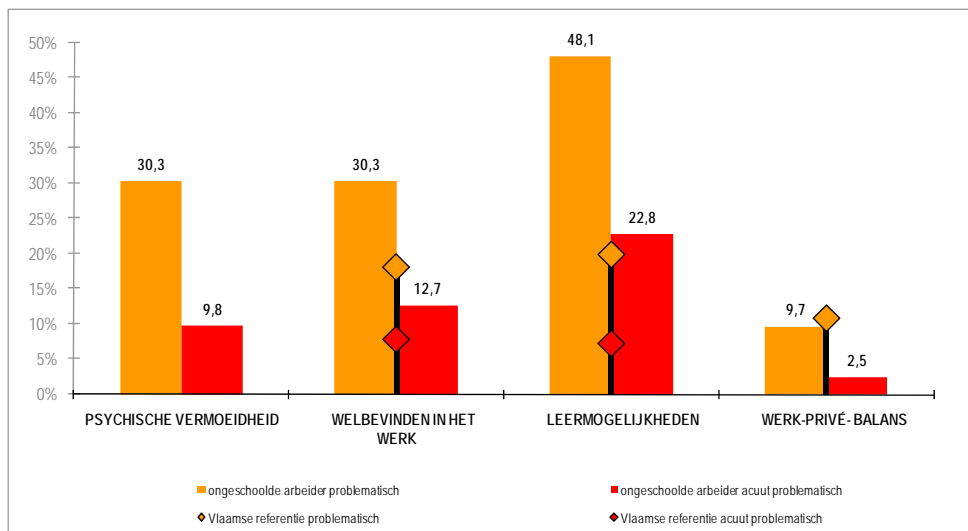
2.1.3 De cijfers voor 2007

Tabel 3: Werkbaarheidsindicatoren voor de ongeschoolde/geoefende arbeiders – loontrekkenden (2007)

			niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
			%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID	N				
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1299		69,7	30,3	9,8
Vlaamse referentie	9516		71,2	28,8	9,7
			chi ² = 0,109; p = 0,741		chi ² = 0,025 p = 0,874
WELBEVINDEN IN HET WERK	N				
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1299		69,7	30,3	12,7
Vlaamse referentie	9528		81,9	18,1	7,9
			chi ² = 180,491; p = 0,000		chi ² = 60,805; p = 0,000
LEERMOGELIJKHEDEN	N				
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1219		51,9	48,1	22,8
Vlaamse referentie	8911		80,1	19,9	7,3
			chi ² = 646,744; p = 0,000		chi ² = 298,537; p = 0,000
WERK-PRIVE-BALANS	N				
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1305		90,3	9,7	2,5
Vlaamse referentie	9560		89,2	10,8	2,4
			chi ² = 5,991; p = 0,014		chi ² = 0,055; p = 0,814

2.1.4 Verschil ongeschoolde/geoefende arbeiders en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren

Figuur 4: Werkbaarheidsindicatoren ongeschoolde/geoefende arbeiders – loontrekken- den (2007)

Voor de indicatorscore **psychische vermoeidheid** is er in 2007 geen significant verschil tussen de ongeschoolde arbeiders en het gemiddelde voor Vlaanderen:

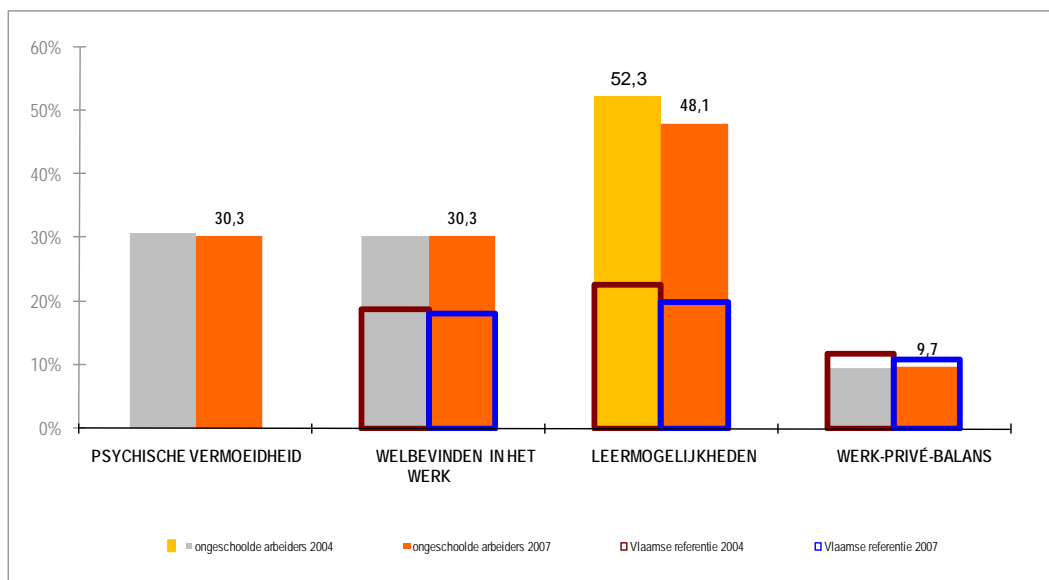
- Voor 30,3% van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress') en voor 9,8% is ze acuut problematisch ('acute werkstress').

Voor **welbevinden in het werk**, **leermogelijkheden** en **werk-privé-balans** zijn er in 2007 wel significante verschillen met het Vlaamse referentiecijfer. Voor welbevinden in het werk en voor leermogelijkheden is de situatie voor een groter aandeel van de ongeschoolde arbeiders problematisch. Voor werk-privé-balans is de situatie omgekeerd.

- Voor 30,3% van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van welbevinden in het werk problematisch ('motivatieproblemen'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 18,1%. Voor 12,7% is de situatie acuut problematisch ('ernstige demotivatie'). Ook hier ligt de Vlaamse referentie lager namelijk op 7,9%.
- Bij 48,1% van de ongeschoolde arbeiders de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 19,9%. Bij 22,8% van de ongeschoolde arbeiders is er sprake van een acuut problematische situatie ('geen leermogelijkheden'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 7,3%.
- Voor 9,7% van de ongeschoolde arbeiders is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie'). Dit percentage ligt lager dan de Vlaamse referentie van 10,8%. Voor 2,5% is de situatie acuut problematisch ('acuut werk-privé-conflict'). Dit aandeel verschilt niet van de Vlaamse referentie.

2.1.5 Evolutie werkbaarheidsindicatoren ongeschoolde/geoefende arbeiders 2004-2007

Figuur 5: Evolutie werkbaarheidsindicatoren problematisch voor de ongeschoolde/geoefende arbeiders – loontrekkenden (2004-2007)

Voor leermogelijkheden is er voor de ongeschoolde arbeiders sprake van een significante evolutie in de periode 2004-2007. Het aandeel leermogelijkheden problematisch is gedaald van 52,3% naar 48,1%.

In 2004 was het aandeel problematisch voor welbevinden en leermogelijkheden groter voor de ongeschoolde arbeiders dan in Vlaanderen. Voor werk-privé-balans is het aandeel problematisch voor de ongeschoolde arbeiders kleiner dan dat voor Vlaanderen. De situatie is volledig analoog in 2007.

2.2. De risico-indicatoren voor ongeschoolde/geoefende arbeiders

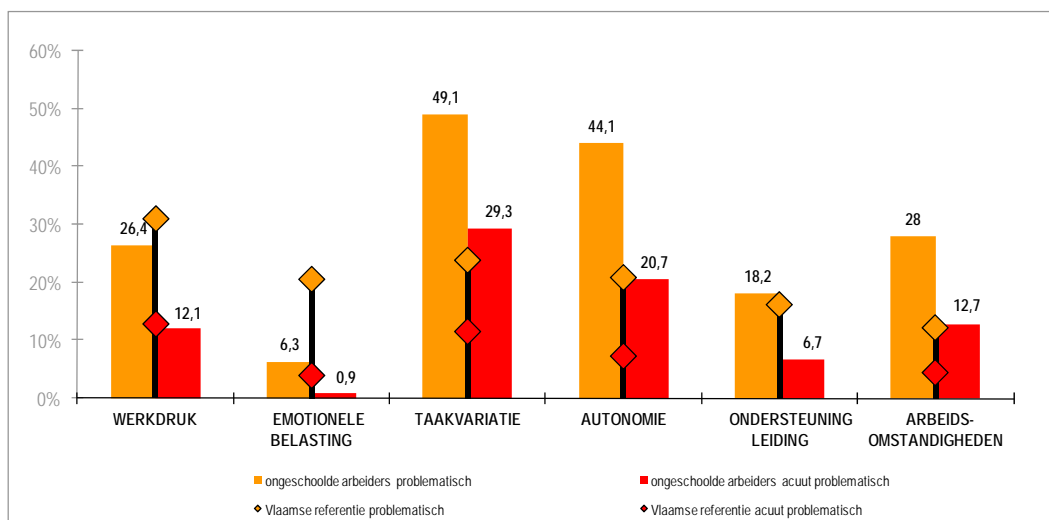
2.2.1 De cijfers voor 2004

Tabel 4: Risico-indicatoren voor de ongeschoolde/geoefende arbeiders – loontrekken- den (2004)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
WERKDRUK	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1512	73,6	26,4	12,1
Vlaamse referentie	10991	69,0	31,0	12,8
		chi ² = 41,371; p = 0,000		chi ² = 4,989; p = 0,026
EMOTIONELE BELASTING	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1512	93,7	6,3	0,9
Vlaamse referentie	8910	79,5	20,5	4,0
		chi ² = 197,615; p = 0,000		chi ² = 33,351; p = 0,000
TAAKVARIATIE	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1506	50,9	49,1	29,3
Vlaamse referentie	10999	76,2	23,8	11,5
		chi ² = 704,831; p = 0,000		chi ² = 393,718; p = 0,000
AUTONOMIE	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1515	55,9	44,1	20,7
Vlaamse referentie	10999	79,2	20,8	7,3
		chi ² = 504,918; p = 0,000		chi ² = 85,325; p = 0,000
ONDERSTEUNING LEIDING	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1514	81,8	18,2	6,7
Vlaamse referentie	10977	83,9	16,1	6,1
		chi ² = 9,279; p = 0,002		chi ² = 2,715; p = 0,099
ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1510	72,0	28,0	12,7
Vlaamse referentie	10654	87,9	12,1	4,5
		chi ² = 305,811; p = 0,000		chi ² = 113,950; p = 0,000

2.2.2 Verschil ongeschoolde/geoefende arbeiders en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2004

Figuur 6: Risico-indicatoren voor de ongeschoolde arbeiders – loontrekkenden (2004)

Voor alle de risico-indicatoren zien we in 2004 significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde. De ongeschoolde arbeiders laten voor taakvariatie, autonomie, ondersteuning leiding en arbeidsomstandigheden minder gunstige scores zien. Voor werkdruk en emotionele belasting is het beeld omgekeerd.

- Voor 26,4% van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 31%. Voor 12,1% is ze acuut problematisch ('extreem hoge werkdruk'). Ook dit aandeel is lager dan de Vlaamse referentie van 12,8%.
- Bij 6,3 % van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). Deze score ligt op minder dan de helft van het Vlaamse referentiecijfer van 20,5%. Het aandeel acuut problematisch ('extreem emotioneel belastend werk') ligt op 0,9% en ligt ook lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 4%.
- Bij 49,1 % van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk'). Dit percentage ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 23,8% ligt. Het aandeel acuut problematisch ('extreem routinematig werk') ligt op 29,3. Dit aandeel is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 11,5% ligt.
- Bij 44,1% van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van autonomie problematisch ('onvoldoende autonomie'). Dit percentage ligt dubbel zo hoog dan het Vlaamse referentiecijfer van 20,8%. Bij 20,7% van de ongeschoolde arbeiders is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem beperkte autonomie'). Dit percentage ligt dubbel zo hoog als het Vlaamse referentiecijfer van 7,3%.
- Voor 18,2% van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van ondersteuning vanuit de directe leiding problematisch ('onvoldoende steun directe leiding'). Het Vlaamse referentiecijfer ligt met 16,1% lager. Voor 6,7% is de situatie acuut problematisch ('negatieve relatie met de directe leiding'). Hier is geen verschil met het Vlaamse referentiecijfer.

- Bij 28% van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel is meer dan twee keer het Vlaamse referentiecijfer, dat op 12,1% ligt. Bij 12,7% van de ongeschoolde arbeiders is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel is meer dan het dubbele van het Vlaamse referentiecijfer van 4,5%.

2.2.3 De cijfers voor 2007

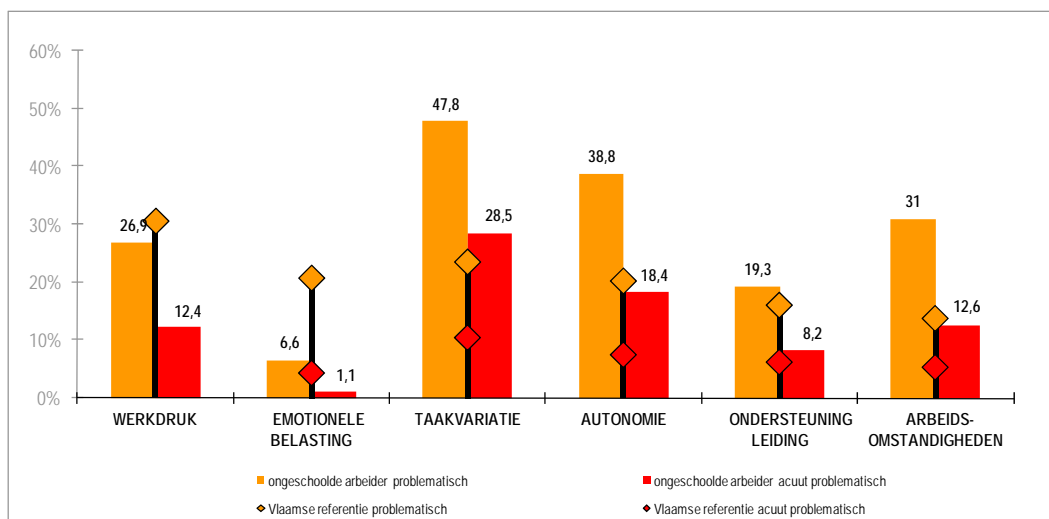
Tabel 5: Risico-indicatoren voor de ongeschoolde/geoefende arbeiders – loontrekken (2007)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
WERKDRUK	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1214	73,1	26,9	12,4
Vlaamse referentie	8925	69,4	30,6	12,5
		chi ² = 20,615; p = 0,000		chi ² = 0,664; p = 0,415
EMOTIONELE BELASTING	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1211	93,4	6,6	1,1
Vlaamse referentie	8910	79,3	20,7	4,3
		chi ² = 150,264; p = 0,000		chi ² = 26,838; p = 0,000
TAAKVARIATIE	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1209	52,2	47,8	28,5
Vlaamse referentie	8919	76,5	23,5	10,5
		chi ² = 511,109; p = 0,000		chi ² = 316,437; p = 0,000
AUTONOMIE	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1215	61,2	38,8	18,4
Vlaamse referentie	8906	79,8	20,2	7,5
		chi ² = 339,353; p = 0,000		chi ² = 173,253; p = 0,000
ONDERSTEUNING LEIDING	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1220	80,7	19,3	8,2
Vlaamse referentie	8911	84,0	16,0	6,2
		chi ² = 17,458; p = 0,000		chi ² = 9,978; p = 0,002
ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN	N			
ongeschoolde of geoefende arbeiders	1330	69,0	31,0	12,6
Vlaamse referentie	9497	86,3	13,7	5,3
		chi ² = 288,842; p = 0,000		chi ² = 150,763; p = 0,000

2.2.4 Verschil ongeschoolde/geoefende arbeiders en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2007

Figuur 7: Risico-indicatoren voor de ongeschoolde/geoefende arbeiders – loontrekken- den (2007)

Voor alle de risico-indicatoren zien we in 2007 significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde. De ongeschoolde arbeiders laten voor taakvariatie, autonomie, ondersteuning leiding en arbeidsomstandigheden minder gunstige scores zien. Voor werkdruk en emotionele belasting is het beeld omgekeerd.

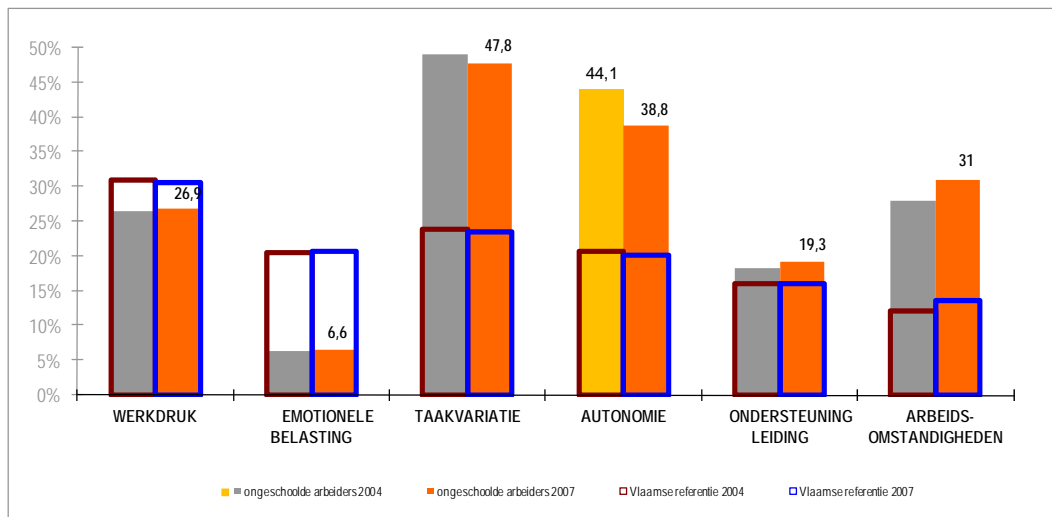
- Voor 26,9% van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 30,6%. Voor 12,4% is ze acuut problematisch ('extreem hoge werkdruk'). Dit aandeel verschilt niet van de Vlaamse referentie.
- Bij 6,6 % van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). Deze score ligt op minder dan de helft van het Vlaamse referentiecijfer van 20,7%. Het aandeel acuut problematisch ('extreem emotioneel belastend werk') ligt op 1,1% en ligt ook lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 4,3%.
- Bij 47,8 % van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk'). Dit percentage is het dubbele van het Vlaamse referentiecijfer, dat op 23,5% ligt. Het aandeel acuut problematisch ('extreem routinematig werk') ligt op 28,5%. Dit aandeel is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 10,5% ligt.
- Bij 38,8% van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van autonomie problematisch ('onvoldoende autonomie'). Dit percentage ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 20,2%. Bij 18,4% van de ongeschoolde arbeiders is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem beperkte autonomie'). Dit percentage ligt dubbel zo hoog als het Vlaamse referentiecijfer van 7,5%.
- Voor 19,3% van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van ondersteuning vanuit de directe leiding problematisch ('onvoldoende steun directe leiding'). Het Vlaamse referentiecijfer ligt met 16% lager. Voor 8,2% is de situatie acuut problematisch ('negatieve

relatie met de directe leiding'). Dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 6,2% ligt.

- Bij 31% van de ongeschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 13,7% ligt. Bij 12,6% van de ongeschoolde arbeiders is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 5,3%.

2.2.5 Evolutie risico-indicatoren ongeschoolde/geoefende arbeiders 2004-2007

Figuur 8: Evolutie risico-indicatoren problematisch voor de ongeschoolde/geoefende arbeiders – loontrekkenden (2004-2007)

Voor autonomie is er bij de ongeschoolde arbeiders sprake van een significante evolutie in de periode 2004-2007. Het aandeel autonomie problematisch daalde in deze periode van 44,1% naar 38,8%.

In 2004 was het aandeel problematisch voor taakvariatie, autonomie, ondersteuning leiding en belastende arbeidsomstandigheden groter voor de ongeschoolde arbeiders dan de Vlaamse referentie. Bij de risicofactoren werkdruk en emotionele belasting krijgen we het omgekeerde beeld. De ongeschoolde arbeiders scoren voor het aandeel problematisch onder het gemiddelde voor Vlaanderen. De situatie in 2007 is volledig analoog met die van 2004.

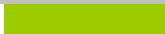

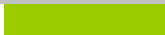

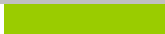

3. Beroepsgroep geschoolde arbeiders-technici

Het WBM-bestand bevat gegevens van 3968 geschoolde arbeiders-technici: waarvan 2166 voor 2004 en 1802 voor 2007.

3.1. De werkbaarheidsindicatoren geschoolde arbeiders-technici

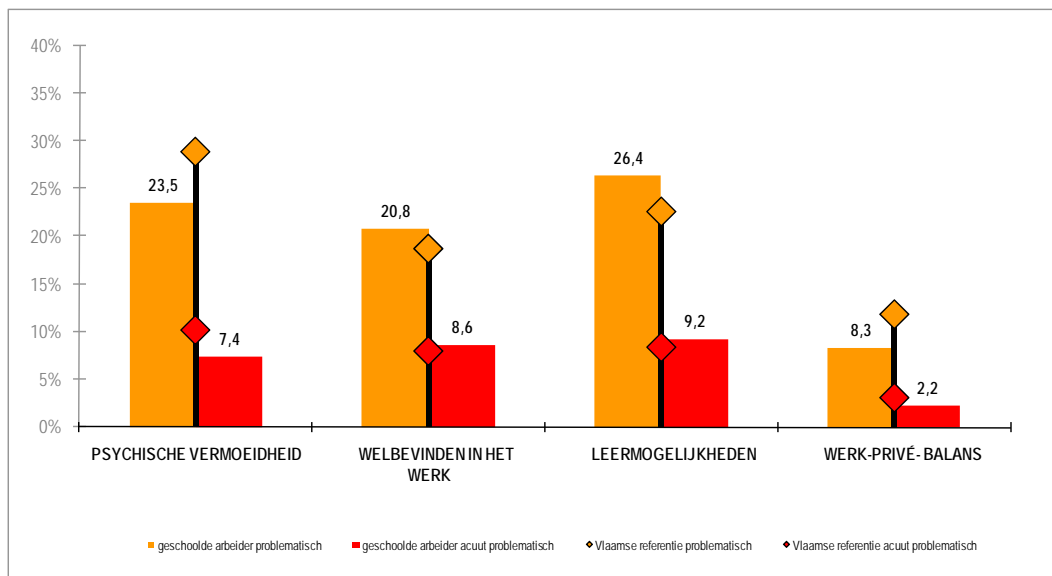
3.1.1 De cijfers voor 2004

Tabel 6: Werkbaarheidsindicatoren voor de geschoolde arbeiders-technici – loontrek-kenden (2004)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID	N			
geschoolde arbeiders, technicus	1991	76,5	23,5	7,4
Vlaamse referentie	10247	71,1	28,9	10,2
		chi ² = 42,913; p = 0,000		chi ² = 23,168; p = 0,000
WELBEVINDEN IN HET WERK	N			
geschoolde arbeiders, technicus	1994	79,2	20,8	8,6
Vlaamse referentie	10243	81,3	18,7	8,0
		chi ² = 30,490; p = 0,000		chi ² = 15,017; p = 0,000
LEERMOGELIJKHEDEN	N			
geschoolde arbeiders, technicus	2146	73,6	26,4	9,2
Vlaamse referentie	10986	77,4	22,6	8,4
		chi ² = 137,982; p = 0,000		chi ² = 56,319; p = 0,000
WERK-PRIVE-BALANS	N			
geschoolde arbeiders, technicus	2148	91,7	8,3	2,2
Vlaamse referentie	11020	88,2	11,8	3,1
		chi ² = 46,896; p = 0,000		chi ² = 11,460; p = 0,001

3.1.2 Verschil geschoolde arbeiders-technici en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren

Figuur 9: Werkbaarheidsindicatoren geschoolde arbeiders-technici – loontrekkenden (2004)

Voor alle werkbaarheidsindicatoren (**psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans**) zijn er in 2004 significante verschillen met het Vlaamse referentiecijfer. Voor welbevinden in het werk en voor leermogelijkheden is de situatie voor een groter aandeel van de geschoolde arbeiders problematisch. Voor psychische vermoeidheid en werk-privé-balans is de situatie omgekeerd.

- Voor 23,5% van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress'). Dit aandeel ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 28,9% ligt. Voor 7,4% is de situatie acut problematisch ('acute werkstress'). Het Vlaamse referentiecijfer ligt hiervoor op 10,2%.
- Voor 20,8% van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van welbevinden in het werk problematisch ('motivatieproblemen'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 18,7%. Voor 8,6% is de situatie acut problematisch ('ernstige demotivatie'). Ook hier ligt de Vlaamse referentie lager namelijk op 8%.
- Bij 26,4% van de geschoolde arbeiders de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 22,6%. Bij 9,2% van de geschoolde arbeiders is er sprake van een acut problematische situatie ('geen leermogelijkheden'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 8,4%.
- Voor 8,3% van de geschoolde arbeiders is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie'). Dit percentage ligt lager dan de Vlaamse referentie van 11,8%.

Voor 2,2% is de situatie acut problematisch ('acut werk-privé-conflict'). Dit percentage ligt lager dan Vlaamse referentiecijfer van 3,1%.

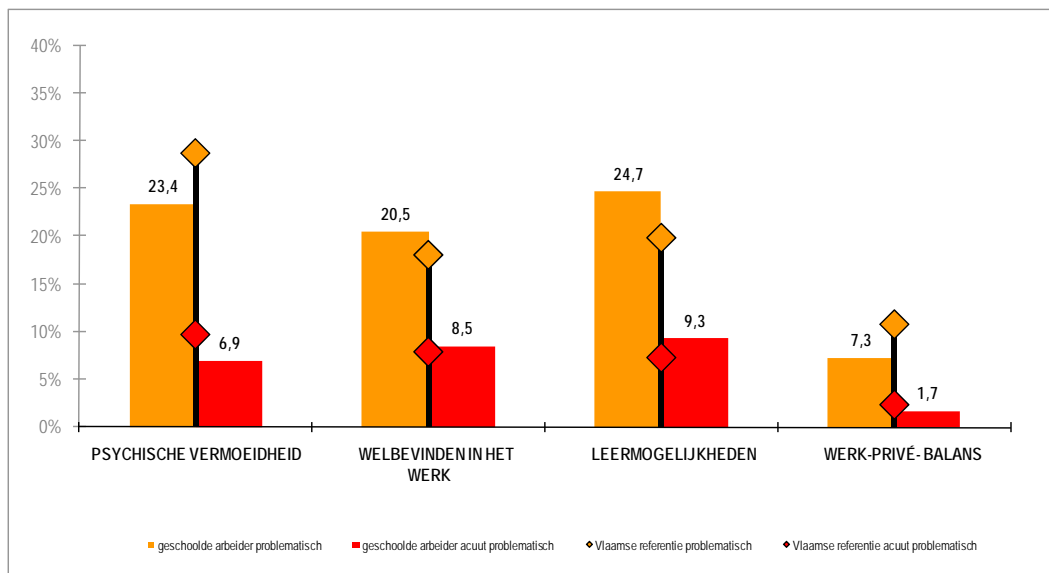
3.1.3 De cijfers voor 2007

Tabel 7: Werkbaarheidsindicatoren voor de geschoolde arbeiders-technici – loontrek-
kenden (2007)

			niet problematisch	problematisch	acut problematisch
			%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID	N				
geschoolde arbeiders, technicus	1753		76,6	23,4	6,9
Vlaamse referentie	9516		71,2	28,8	9,7
			chi ² = 40,003; p = 0,000		chi ² = 20,793 p = 0,000
WELBEVINDEN IN HET WERK	N				
geschoolde arbeiders, technicus	1758		79,5	20,5	8,5
Vlaamse referentie	9528		81,9	18,1	7,9
			chi ² = 24,078; p = 0,000		chi ² = 6,278; p = 0,012
LEERMOGELIJKHEDEN	N				
geschoolde arbeiders, technicus	1616		75,3	24,7	9,3
Vlaamse referentie	8911		80,1	19,9	7,3
			chi ² = 99,732; p = 0,000		chi ² = 57,535; p = 0,000
WERK-PRIVE-BALANS	N				
geschoolde arbeiders, technicus	1763		92,7	7,3	1,7
Vlaamse referentie	9560		89,2	10,8	2,4
			chi ² = 40,255; p = 0,000		chi ² = 7,109; p = 0,008

3.1.4 Verschil geschoolde arbeiders-technici en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren

Figuur 10: Werkbaarheidsindicatoren geschoolde arbeiders-technici – loontrekkenden (2007)

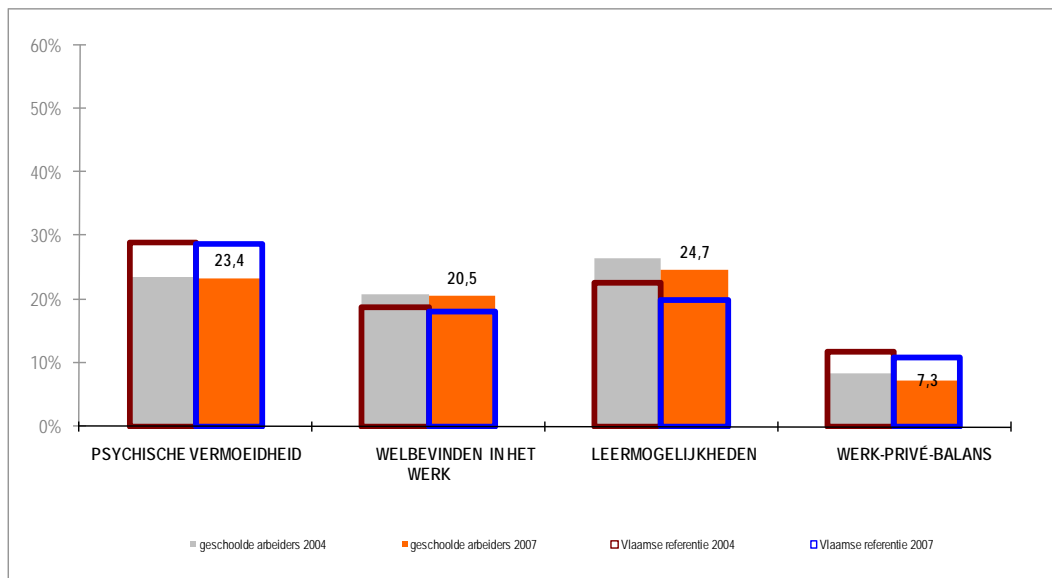

Voor alle werkbaarheidsindicatoren (**psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans**) zijn er in 2007 significante verschillen met het Vlaamse referentiecijfer. Voor welbevinden in het werk en voor leermogelijkheden is de situatie voor een groter aandeel van de geschoolde arbeiders problematisch. Voor psychische vermoeidheid en werk-privé-balans is de situatie omgekeerd.

- Voor 23,4% van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress'). Dit aandeel is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 28,8%. Voor 6,9% is de situatie acuut problematisch ('acute werkstress'). Dit aandeel is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 9,7%
- Voor 20,5% van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van welbevinden in het werk problematisch ('motivatieproblemen'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 18,1%. Voor 8,5% is de situatie acuut problematisch ('ernstige demotivatie'). Ook hier ligt de Vlaamse referentie lager namelijk op 7,9%.
- Bij 24,7% van de geschoolde arbeiders de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 19,9%. Bij 9,3% van de geschoolde arbeiders is er sprake van een acuut problematische situatie ('geen leermogelijkheden'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 7,3%.
- Voor 7,3% van de geschoolde arbeiders is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie'). Dit percentage ligt lager dan de Vlaamse referentie van 10,8%. Voor 1,7% is de situatie acuut problematisch ('acuut werk-privé-conflict'). Dit aandeel ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 2,4% ligt.

3.1.5 Evolutie werkbaarheidsindicatoren geschoolde arbeiders-technici 2004-2007

Figuur 11: Evolutie werkbaarheidsindicatoren problematisch voor de geschoolde arbeiders-technici – loontrekkenden (2004-2007)

Voor geen van de werkbaarheidsindicatoren is er voor de geschoolde arbeiders sprake van een significante evolutie in de periode 2004-2007.

In 2004 was het aandeel problematisch voor psychisch vermoeidheid en werk-privé-balans kleiner voor de geschoolde arbeiders dan in Vlaanderen. Voor welbevinden in het werk en voor leermogelijkheden krijgen we het omgekeerde beeld. De situatie is volledig analoog voor 2007.

3.2. De risico-indicatoren voor geschoolde arbeiders-technici

3.2.1 De cijfers voor 2004

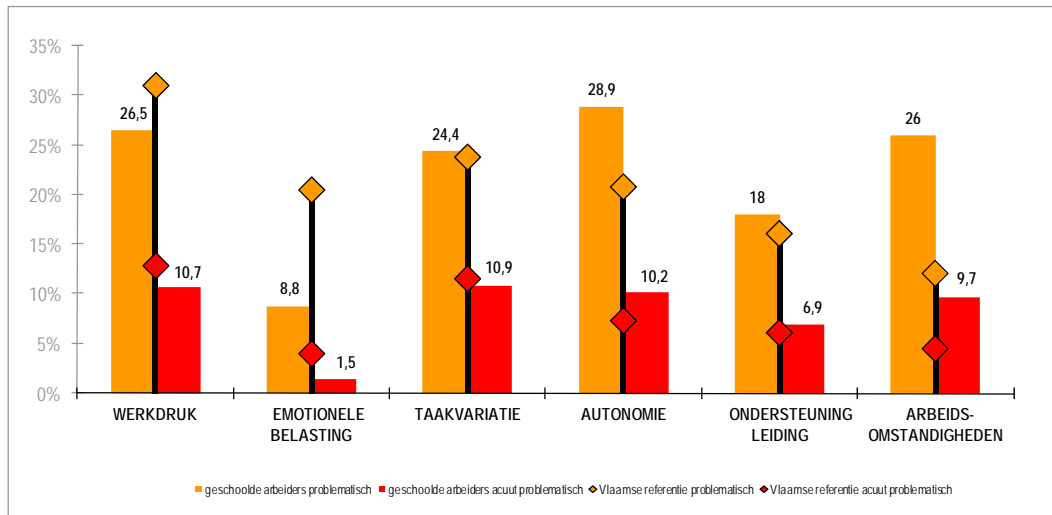
Tabel 8: Risico-indicatoren voor de geschoolde arbeiders-technici – loontrekkenden (2004)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
WERKDRUK	N			
geschoolde arbeiders, technicus	2149	73,5	26,5	10,7
Vlaamse referentie	10991	69,0	31,0	12,8
		chi ² = 52,235; p = 0,000		chi ² = 20,543; p = 0,000
EMOTIONELE BELASTING	N			
geschoolde arbeiders, technicus	2144	91,2	8,8	1,5
Vlaamse referentie	8910	79,5	20,5	4,0
		chi ² = 181,749; p = 0,000		chi ² = 25,620; p = 0,000
TAAKVARIATIE	N			
geschoolde arbeiders, technicus	2150	75,6	24,4	10,9
Vlaamse referentie	10999	76,2	23,8	11,5
		chi ² = 78,241; p = 0,000		chi ² = 50,268; p = 0,000
AUTONOMIE	N			
geschoolde arbeiders, technicus	2149	71,1	28,9	10,2
Vlaamse referentie	10999	79,2	20,8	7,3
		chi ² = 196,981; p = 0,000		chi ² = 34,821; p = 0,000
ONDERSTEUNING LEIDING	N			
geschoolde arbeiders, technicus	2139	82,0	18,0	6,9
Vlaamse referentie	10977	83,9	16,1	6,1
		chi ² = 10,483; p = 0,001		chi ² = 4,496; p = 0,034
ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN	N			
geschoolde arbeiders, technicus	2149	74,0	26,0	9,7
Vlaamse referentie	10654	87,9	12,1	4,5
		chi ² = 287,988; p = 0,000		chi ² = 86,696; p = 0,000

3.2.2 Verschil geschoolde arbeiders-technici en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2004

Figuur 12: Risico-indicatoren voor de geschoolde arbeiders – loontrekkenden (2004)

Voor alle de risico-indicatoren zien we in 2004 significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde. De geschoolde arbeiders laten voor taakvariatie, autonomie, ondersteuning leiding en arbeidsomstandigheden minder gunstige scores zien. Voor werkdruk en emotionele belasting is het beeld omgekeerd.

- Voor 26,5% van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 31%. Voor 10,7% is ze acuut problematisch ('extreem hoge werkdruk'). Ook dit aandeel is lager dan de Vlaamse referentie van 12,8%.
- Bij 8,8% van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). Deze score ligt op minder dan de helft van het Vlaamse referentiecijfer van 20,5%. Het aandeel acuut problematisch ('extreem emotioneel belastend werk') ligt op 1,5% en ligt ook lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 4%.
- Bij 24,4 % van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk'). Dit percentage ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 23,8% ligt. Het aandeel acuut problematisch ('extreem routinematig werk') ligt op 10,9. Ook dit aandeel verschilt van het Vlaamse referentiecijfer⁵.
- Bij 28,9% van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van autonomie problematisch ('onvoldoende autonomie'). Dit percentage ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 20,8%. Bij 10,2% van de geschoolde arbeiders is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem beperkte autonomie'). Dit percentage ligt boven het Vlaamse referentiecijfer van 7,3%.

⁵ De loglineaire toetsing op basis van het ongewogen gemiddelde laat voor de geschoolde arbeiders voor taakvariatie acuut problematisch een hoger aandeel zien dan het Vlaamse gemiddelde.

- Voor 18% van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van ondersteuning vanuit de directe leiding problematisch ('onvoldoende steun directe leiding'). Het Vlaamse referentiecijfer ligt met 16,1% lager. Voor 6,9% is de situatie acuut problematisch ('negatieve relatie met de directe leiding'). Ook voor deze indicator ligt het Vlaamse referentiecijfer met 6,1% lager.
- Bij 26% van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 12,1% ligt. Bij 9,7% van de geschoolde arbeiders is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 4,5%.

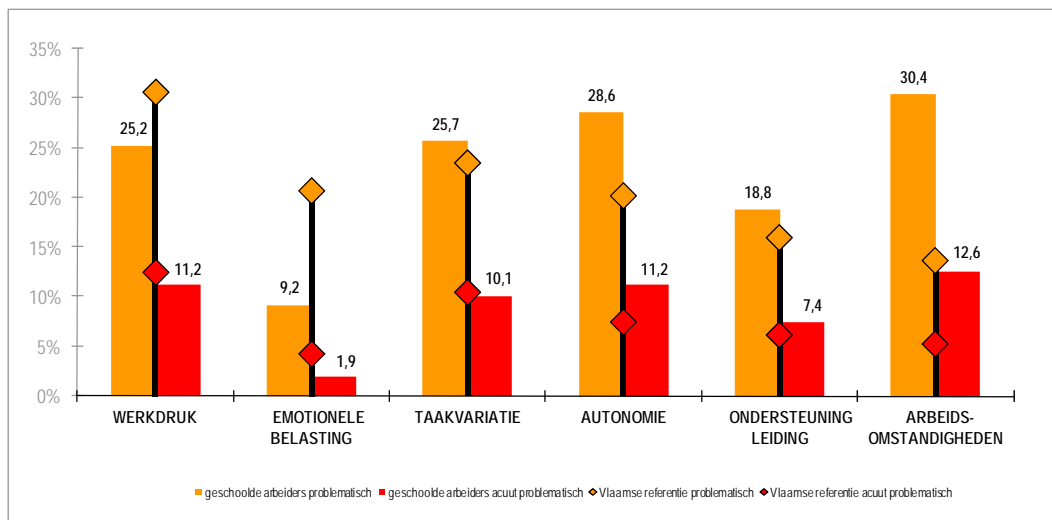
3.2.3 De cijfers voor 2007

Tabel 9: Risico-indicatoren voor de geschoolde arbeiders-technici – loontrekkenden (2007)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
WERKDRUK	N			
geschoolde arbeiders, technicus	1621	74,8	25,2	11,2
Vlaamse referentie	8925	69,4	30,6	12,5
		chi ² = 43,286; p = 0,000		chi ² = 6,490; p = 0,011
EMOTIONELE BELASTING	N			
geschoolde arbeiders, technicus	1615	90,8	9,2	1,9
Vlaamse referentie	8910	79,3	20,7	4,3
		chi ² = 124,009; p = 0,000		chi ² = 16,663; p = 0,000
TAAKVARIATIE	N			
geschoolde arbeiders, technicus	1617	74,3	25,7	10,1
Vlaamse referentie	8919	76,5	23,5	10,5
		chi ² = 72,015; p = 0,000		chi ² = 33,631; p = 0,000
AUTONOMIE	N			
geschoolde arbeiders, technicus	1616	71,4	28,6	11,2
Vlaamse referentie	8906	79,8	20,2	7,5
		chi ² = 153,659; p = 0,000		chi ² = 69,222; p = 0,000
ONDERSTEUNING LEIDING	N			
geschoolde arbeiders, technicus	1613	81,2	18,8	7,4
Vlaamse referentie	8911	84,0	16,0	6,2
		chi ² = 17,264; p = 0,000		chi ² = 5,100; p = 0,024
ARBEIDSSOMSTANDIGHEDEN	N			
geschoolde arbeiders, technicus	1792	69,6	30,4	12,6
Vlaamse referentie	9497	86,3	13,7	5,3
		chi ² = 296,396; p = 0,000		chi ² = 159,612; p = 0,000

3.2.4 Verschil geschoolde arbeiders-technici en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2007

Figuur 13: Risico-indicatoren voor de geschoolde arbeiders-technici – loontrekkenden (2007)

Voor alle de risico-indicatoren zien we in 2007 significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde. De geschoolde arbeiders laten voor taakvariatie, autonomie, ondersteuning leiding en arbeidsomstandigheden minder gunstige scores zien. Voor werkdruk en emotionele belasting is het beeld omgekeerd.

- Voor 25,2% van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 30,6%. Voor 11,2% is ze acuut problematisch ('extreem hoge werkdruk'). Ook dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 12,8%.
- Bij 9,2 % van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). Deze score ligt op minder dan de helft van het Vlaamse referentiecijfer van 20,7%. Het aandeel acuut problematisch ('extreem emotioneel belastend werk') ligt op 1,9% en ligt ook lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 4,3%.
- Bij 25,7 % van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk'). Dit percentage ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 23,5% ligt. Het aandeel acuut problematisch ('extreem routinematig werk') ligt op 10,1%. Dit percentage verschilt van het Vlaamse gemiddelde⁶.
- Bij 28,6% van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van autonomie problematisch ('onvoldoende autonomie'). Dit percentage ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 20,2%. Bij 11,2% van de geschoolde arbeiders is er sprake van een acuut problematisch

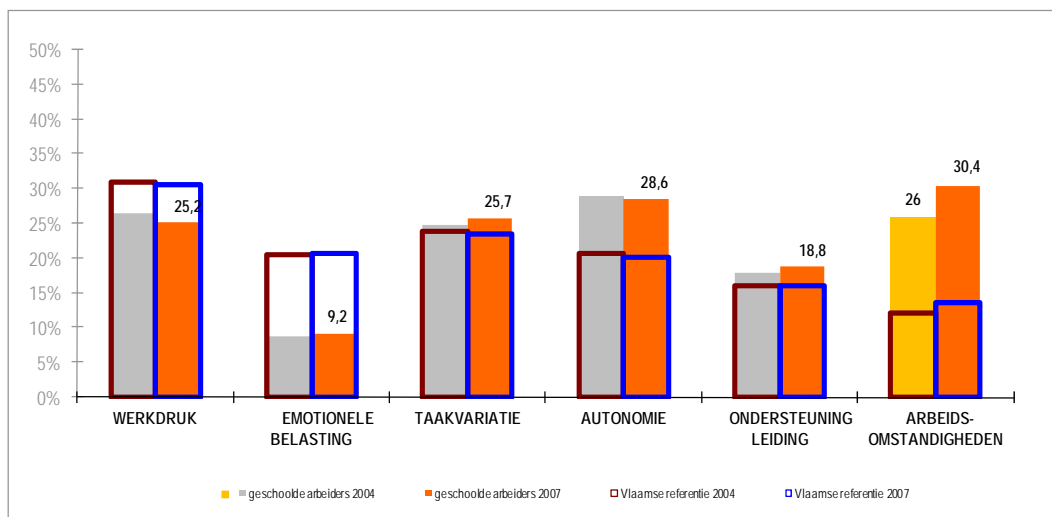
⁶ De loglineaire toetsing op basis van het ongewogen gemiddelde laat voor de geschoolde arbeiders voor taakvariatie acuut problematisch een hoger aandeel zien dan het Vlaamse gemiddelde.

sche situatie ('extreem beperkte autonomie'). Dit percentage ligt dubbel zo hoog als het Vlaamse referentiecijfer van 7,5%.

- Voor 18,8% van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van ondersteuning vanuit de directe leiding problematisch ('onvoldoende steun directe leiding'). Het Vlaamse referentiecijfer ligt met 16% lager. Voor 7,4% is de situatie acuut problematisch ('negatieve relatie met de directe leiding'). Dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 6,2% ligt.
- Bij 30,4% van de geschoolde arbeiders is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 13,7% ligt. Bij 12,6% van de geschoolde arbeiders is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 5,3%.

3.2.5 Evolutie risico-indicatoren geschoolde arbeiders-technici 2004-2007

Figuur 14: Evolutie risico-indicatoren problematisch voor de geschoolde arbeiders-technici – loontrekkenden (2004-2007)

Voor arbeidsomstandigheden is er bij de geschoolde arbeiders sprake van een significante evolutie in de periode 2004-2007. Het aandeel arbeidsomstandigheden problematische steeg in deze periode van 26% naar 30,4%.

In 2004 was het aandeel problematisch voor taakvariatie, autonomie, ondersteuning leiding en belastende arbeidsomstandigheden groter voor de geschoolde arbeiders dan de Vlaamse referentie. Bij de risicofactoren werkdruk en emotionele belasting krijgen we het omgekeerde beeld. De geschoolde arbeiders scoren voor het aandeel problematisch voor deze indicatoren onder het gemiddelde voor Vlaanderen. De situatie in 2007 is volledig analoog met deze van 2004.

4. Beroepsgroep uitvoerende bedienden

Het WBM-bestand bevat gegevens van 5729 uitvoerende bedienden: waarvan 3054 voor 2004 en 2675 voor 2007.

4.1. De werkbaarheidsindicatoren uitvoerende bedienden

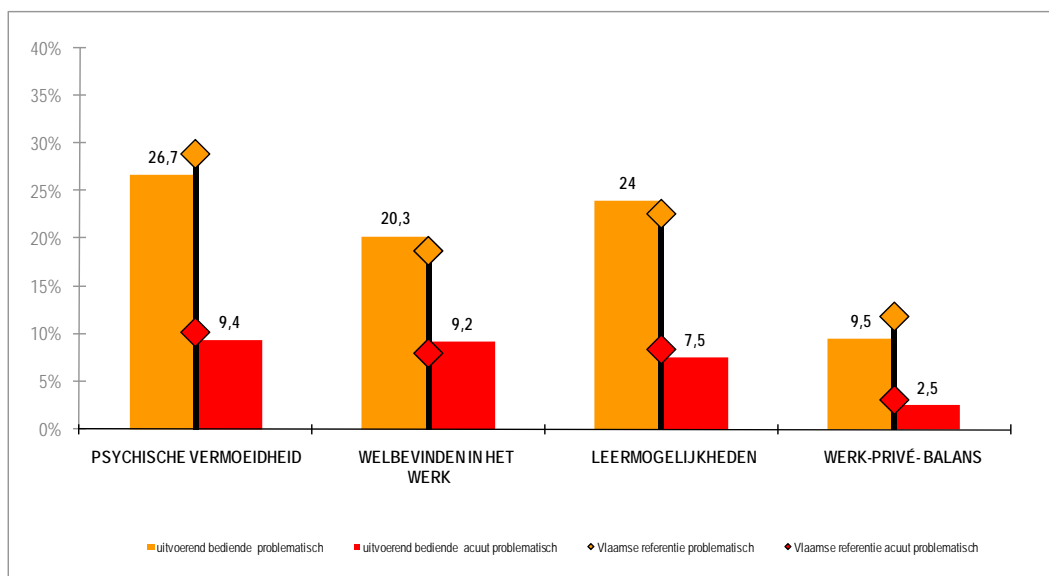
4.1.1 De cijfers voor 2004

Tabel 10: Werkbaarheidsindicatoren voor de uitvoerende bedienden – loontrekkenden (2004)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID	N			
uitvoerende bediende	2840	73,3	26,7	9,4
Vlaamse referentie	10247	71,1	28,9	10,2
		chi ² = 13,239; p = 0,000		chi ² = 3,961; p = 0,047
WELBEVINDEN IN HET WERK	N			
uitvoerende bediende	2842	79,7	20,3	9,2
Vlaamse referentie	10243	81,3	18,7	8,0
		chi ² = 30,535; p = 0,000		chi ² = 27,196; p = 0,000
LEERMOGELIJKHEDEN	N			
uitvoerende bediende	3027	76,0	24,0	7,5
Vlaamse referentie	10986	77,4	22,6	8,4
		chi ² = 106,031; p = 0,000		chi ² = 37,433; p = 0,000
WERK-PRIVE-BALANS	N			
uitvoerende bediende	3042	90,5	9,5	2,5
Vlaamse referentie	11020	88,2	11,8	3,1
		chi ² = 31,595; p = 0,000		chi ² = 7,510; p = 0,006

4.1.2 Verschil uitvoerende bedienden en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren

Figuur 15: Werkbaarheidsindicatoren uitvoerende bedienden – loontrekkenden (2004)

Voor alle werkbaarheidsindicatoren (**psychische vermoeidheid**, **welbevinden in het werk**, **leermogelijkheden** en **werk-privé-balans**) zijn er in 2004 significante verschillen met het Vlaamse referentiecijfer. Voor welbevinden in het werk en voor leermogelijkheden is de situatie voor een groter aandeel van de uitvoerende bedienden problematisch. Voor werk-privé-balans is de situatie omgekeerd.

- Voor 26,7% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress'). Dit aandeel ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 28,9% ligt. Voor 9,4% is de situatie acuut problematisch ('acute werkstress'). Het Vlaamse referentiecijfer ligt hiervoor op 10,2%.
- Voor 20,3% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van welbevinden in het werk problematisch ('motivatieproblemen'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 18,7%. Voor 9,2% is de situatie acuut problematisch ('ernstige demotivatie'). Ook hier ligt de Vlaamse referentie lager namelijk op 8%.
- Bij 24% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 22,6%. Bij 7,5% van de uitvoerende bedienden is er sprake van een acuut problematische situatie ('geen leermogelijkheden'). Dit percentage verschilt van het Vlaamse gemiddelde⁷.

⁷ De loglineaire toetsing op basis van het ongewogen gemiddelde laat voor de uitvoerende bedienden voor leermogelijkheden acuut problematisch een hoger aandeel zien dan het Vlaamse gemiddelde.

- Voor 9,5% van de uitvoerende bedienden is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie'). Dit percentage ligt lager dan de Vlaamse referentie van 11,8%. Voor 2,5% is de situatie acuut problematisch ('acuut werk-privé-conflict'). Dit percentage ligt lager dan Vlaamse referentiecijfer van 3,1%.

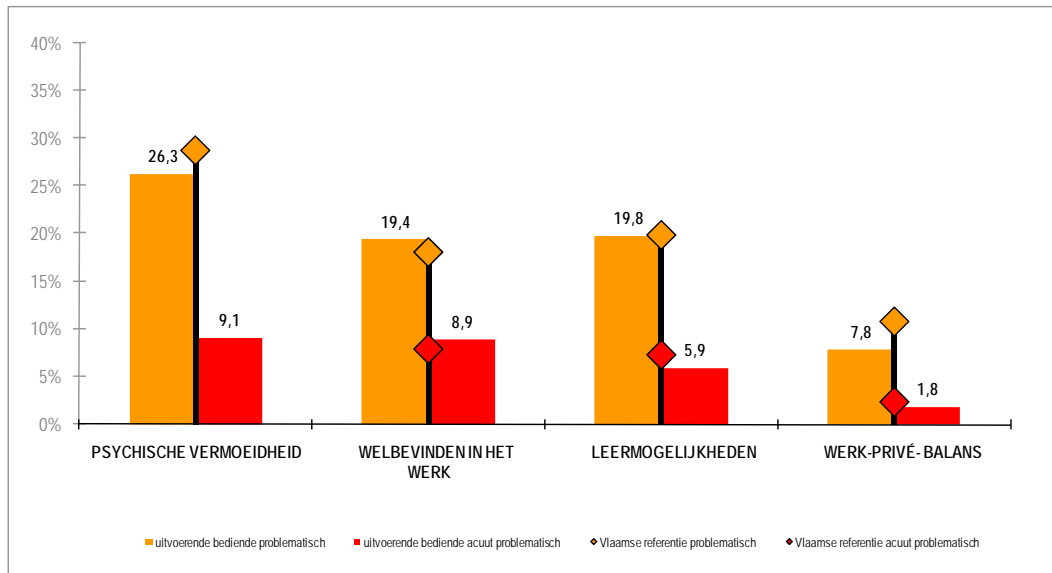
4.1.3 De cijfers voor 2007

Tabel 11: Werkbaarheidsindicatoren voor de uitvoerende bedienden – loontrekkenden (2007)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID				
	N			
uitvoerende bediende	2627	73,7	26,3	9,1
Vlaamse referentie	9516	71,2	28,8	9,7
		chi ² = 16,863; p = 0,000		chi ² = 0,489; p = 0,485
WELBEVINDEN IN HET WERK				
	N			
uitvoerende bediende	2629	80,6	19,4	8,9
Vlaamse referentie	9528	81,9	18,1	7,9
		chi ² = 17,380; p = 0,000		chi ² = 11,643; p = 0,001
LEERMOGELIJKHEDEN				
	N			
uitvoerende bediende	2484	80,2	19,8	5,9
Vlaamse referentie	8911	80,1	19,9	7,3
		chi ² = 38,485; p = 0,000		chi ² = 12,094; p = 0,001
WERK-PRIVE-BALANS				
	N			
uitvoerende bediende	2641	92,2	7,8	1,8
Vlaamse referentie	9560	89,2	10,8	2,4
		chi ² = 41,302; p = 0,000		chi ² = 8,133; p = 0,004

4.1.4 Verschil uitvoerende bedienden en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren

Figuur 16: Werkbaarheidsindicatoren uitvoerende bedienden – loontrekkenden (2007)

Voor alle werkbaarheidsindicatoren (**psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans**) zijn er in 2007 significante verschillen met het Vlaamse referentiecijfer. Voor welbevinden in het werk en voor leermogelijkheden is de situatie voor een groter aandeel van de uitvoerende bedienden problematisch. Voor werk-privé-balans is de situatie omgekeerd.

- Voor 26,3% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress'). Dit aandeel is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 28,8%. Voor 9,1% is de situatie acut problematisch ('acute werkstress'). Dit aandeel verschilt niet van het Vlaamse gemiddelde.
- Voor 19,4% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van welbevinden in het werk problematisch ('motivatieproblemen'). Dit percentage is hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 18,1%. Voor 8,9% is de situatie acut problematisch ('ernstige demotivatie'). Ook hier ligt de Vlaamse referentie lager namelijk op 7,9%.
- Bij 19,8% van de uitvoerende bedienden de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage verschilt van het Vlaamse gemiddelde⁸. Bij 5,9% van de uitvoerende bedienden is er sprake van een acut problematische situatie ('geen leermogelijkheden'). Dit percentage verschilt van het Vlaamse gemiddelde⁹.

⁸ De loglineaire toetsing op basis van het ongewogen gemiddelde laat voor de uitvoerende bedienden voor leermogelijkheden problematisch een hoger aandeel zien dan het Vlaamse gemiddelde.

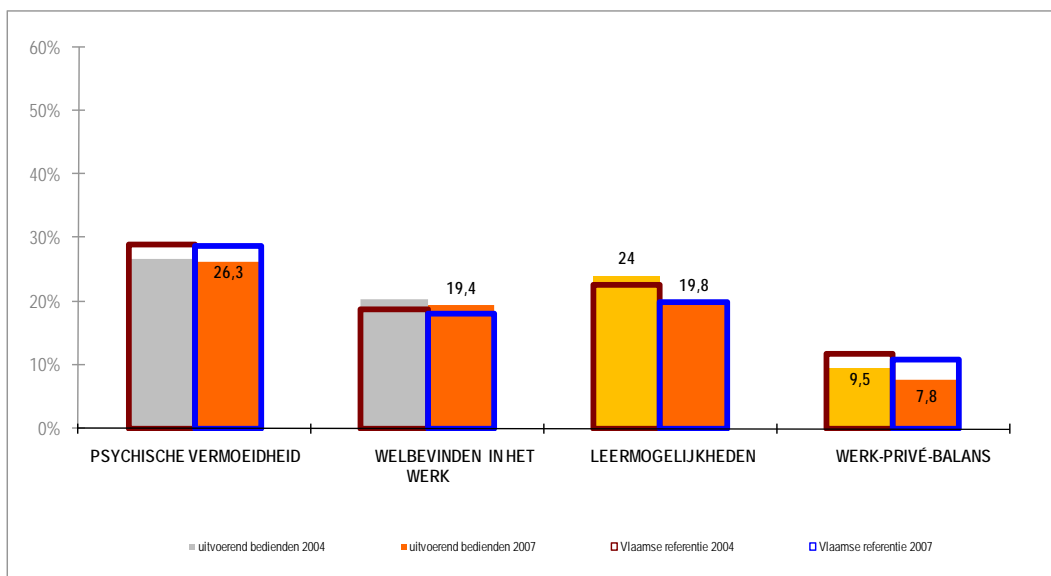
⁹ De loglineaire toetsing op basis van het ongewogen gemiddelde laat voor de uitvoerende bedienden voor leermogelijkheden acut problematisch een hoger aandeel zien dan het Vlaamse gemiddelde.

- Voor 7,8% van de uitvoerende bedienden is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie'). Dit percentage ligt lager dan de Vlaamse referentie van 10,8%. Voor 1,8% is de situatie acuut problematisch ('acuut werk-privé-conflict'). Dit ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 2,4% ligt.

4.1.5 Evolutie werkbaarheidsindicatoren uitvoerende bedienden 2004-2007

Figuur 17: Evolutie werkbaarheidsindicatoren problematisch voor de uitvoerende bedienden – loontrekkenden (2004-2007)

Voor leermogelijkheden en werk-privébalans is er voor de uitvoerende bedienden sprake van een significante evolutie in de periode 2004-2007. Het aandeel met problematische leermogelijkheden daalde van 24% naar 19,8%, het aandeel met werk-privébalans problematisch daalde van 9,5% naar 7,8%.

In 2004 was het aandeel problematisch voor psychisch vermoeidheid en werk-privé-balans kleiner voor de uitvoerende bedienden dan in Vlaanderen. Voor welbevinden in het werk en voor leermogelijkheden krijgen we het omgekeerde beeld. De situatie is volledig analoog voor 2007¹⁰.

¹⁰ De loglineaire toetsing op basis van het ongewogen gemiddelde laat voor 2007 voor de uitvoerende bedienden voor leermogelijkheden problematisch eveneens een hoger aandeel zien dan het Vlaamse gemiddelde.

4.2. De risico-indicatoren voor uitvoerende bedienden

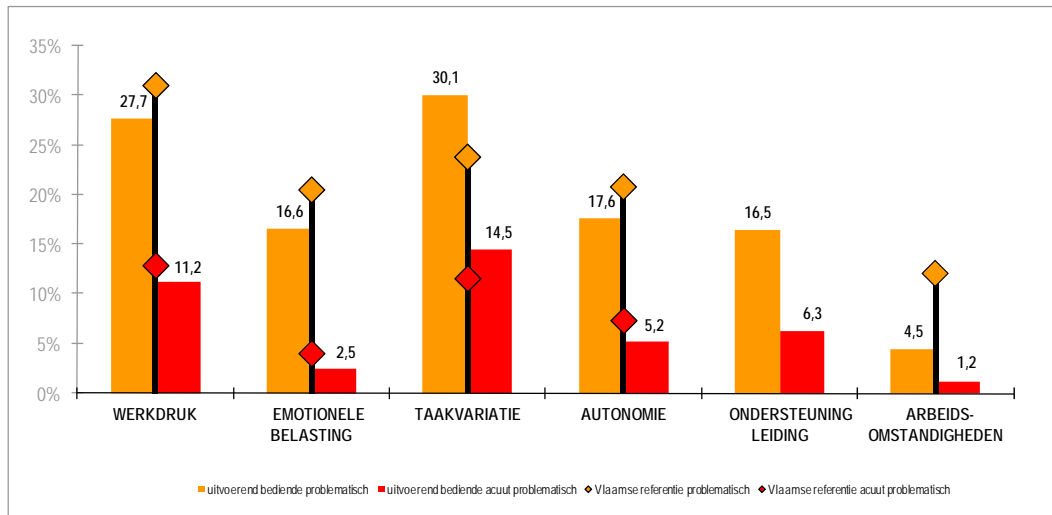
4.2.1 De cijfers voor 2004

Tabel 12: Risico-indicatoren voor de uitvoerende bedienden – loontrekkenden (2004)

					
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch	
		%	%	%	
WERKDRUK		N			
uitvoerende bediende	3033	72,3	27,7	11,2	
Vlaamse referentie	10991	69,0	31,0	12,8	
		chi ² = 46,477; p = 0,000		chi ² = 19,156; p = 0,000	
EMOTIONELE BELASTING		N			
uitvoerende bediende	3035	83,4	16,6	2,5	
Vlaamse referentie	8910	79,5	20,5	4,0	
		chi ² = 17,217; p = 0,000		chi ² = 5,978; p = 0,014	
TAAKVARIATIE		N			
uitvoerende bediende	3038	69,9	30,1	14,5	
Vlaamse referentie	10999	76,2	23,8	11,5	
		chi ² = 223,261; p = 0,000		chi ² = 121,976; p = 0,000	
AUTONOMIE		N			
uitvoerende bediende	3035	82,4	17,6	5,2	
Vlaamse referentie	10999	79,2	20,8	7,3	
		chi ² = 26,993; p = 0,000		chi ² = 8,875; p = 0,003	
ONDERSTEUNING LEIDING		N			
uitvoerende bediende	3033	83,5	16,5	6,3	
Vlaamse referentie	10977	83,9	16,1	6,1	
		chi ² = 2,001; p = 0,157		chi ² = 1,099; p = 0,294	
ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN		N			
uitvoerende bediende	3035	95,5	4,5	1,2	
Vlaamse referentie	10654	87,9	12,1	4,5	
		chi ² = 6,745; p = 0,009		chi ² = 0,591; p = 0,442	

4.2.2 Verschil uitvoerende bedienden en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2004

Figuur 18: Risico-indicatoren voor de uitvoerende bedienden – loontrekkenden (2004)

Voor ondersteuning vanuit de directe leiding zien we voor uitvoerende bedienden geen significant verschil met het Vlaamse gemiddelde.

- Voor 16,5% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van ondersteuning vanuit de directe leiding problematisch ('onvoldoende steun directe leiding') en voor 6,3% is de situatie acuut problematisch ('negatieve relatie met de directe leiding').

Voor vijf van de zes de risico-indicatoren zien we in 2004 wel significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde. De uitvoerende bedienden laten voor taakvariatie en autonomie minder gunstige scores zien. Voor werkdruk, emotionele belasting en belastende arbeidsomstandigheden is het beeld omgekeerd.

- Voor 27,7% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 31%. Voor 11,2% is ze acuut problematisch ('extreem hoge werkdruk'). Ook dit aandeel is lager dan de Vlaamse referentie van 12,8%.
- Bij 16,6% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). Deze score ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 20,5%. Het aandeel acuut problematisch ('extreem emotioneel belastend werk') ligt op 2,5% en ligt ook lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 4%.
- Bij 30,1% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk'). Dit percentage ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 23,8% ligt. Het aandeel acuut problematisch ('extreem routinematig werk') ligt op 14,5%. Ook dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 11,5%.

- Bij 17,6% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van autonomie problematisch ('onvoldoende autonomie'). Dit percentage verschilt van het Vlaamse gemiddelde¹¹. Bij 5,2% van de uitvoerende bedienden is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem beperkte autonomie'). Ook dit percentage verschilt van het Vlaamse gemiddelde¹².
- Bij 4,5% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel is lager dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 12,1% ligt. Bij 1,2% van de uitvoerende bedienden is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 4,5%.

---

¹¹ De loglineaire toetsing op basis van het ongewogen gemiddelde laat voor de uitvoerende bedienden voor autonomie problematisch een hoger aandeel zien dan het Vlaamse gemiddelde.

¹² De loglineaire toetsing op basis van het ongewogen gemiddelde laat voor de uitvoerende bedienden voor autonomie acuut problematisch een hoger aandeel zien dan het Vlaamse gemiddelde.

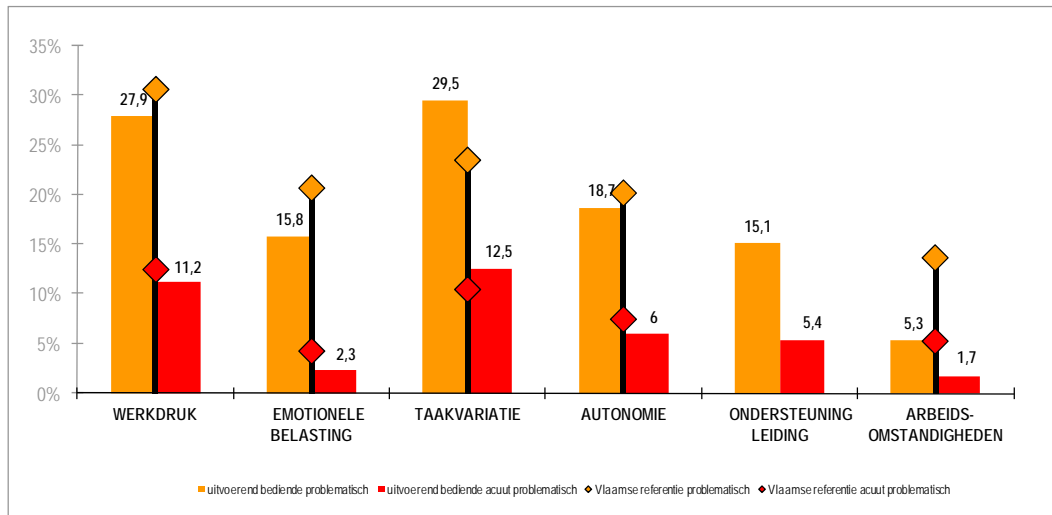
4.2.3 De cijfers voor 2007

Tabel 13: Risico-indicatoren voor de uitvoerende bedienden – loontrekkenden (2007)

		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
WERKDRUK				
	N			
uitvoerende bediende	2490	72,1	27,9	11,2
Vlaamse referentie	8925	69,4	30,6	12,5
		chi ² = 23,278; p = 0,000		chi ² = 8,527; p = 0,003
EMOTIONELE BELASTING				
	N			
uitvoerende bediende	2485	84,2	15,8	2,3
Vlaamse referentie	8910	79,3	20,7	4,3
		chi ² = 20,158; p = 0,000		chi ² = 13,485; p = 0,000
TAAKVARIATIE				
	N			
uitvoerende bediende	2491	70,5	29,5	12,5
Vlaamse referentie	8919	76,5	23,5	10,5
		chi ² = 155,108; p = 0,000		chi ² = 72,185; p = 0,000
AUTONOMIE				
	N			
uitvoerende bediende	2482	81,3	18,7	6,0
Vlaamse referentie	8906	79,8	20,2	7,5
		chi ² = 21,563; p = 0,000		chi ² = 8,513; p = 0,004
ONDERSTEUNING LEIDING				
	N			
uitvoerende bediende	2487	84,9	15,1	5,4
Vlaamse referentie	8911	84,0	16,0	6,2
		chi ² = 0,000; p = 0,983		chi ² = 2,158; p = 0,142
ARBEIDSSOMSTANDIGHEDEN				
	N			
uitvoerende bediende	2664	94,7	5,3	1,7
Vlaamse referentie	9497	86,3	13,7	5,3
		chi ² = 7,771; p = 0,005		chi ² = 7,107; p = 0,008

4.2.4 Verschil uitvoerende bedienden en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2007

Figuur 19: Risico-indicatoren voor de uitvoerende bedienden – loontrekkenden (2007)

Voor ondersteuning vanuit de directe leiding zien we voor uitvoerende bedienden geen significant verschil met het Vlaamse gemiddelde.

- Voor 15,1% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van ondersteuning vanuit de directe leiding problematisch ('onvoldoende steun directe leiding'). Voor 5,4% is de situatie acut problematisch ('negatieve relatie met de directe leiding').

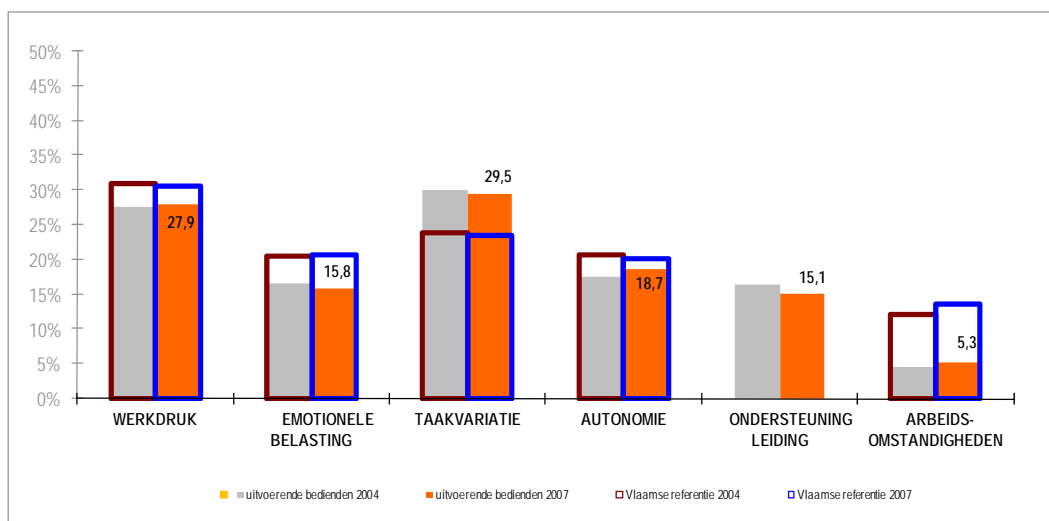
Voor vijf van de risico-indicatoren zien we in 2007 wel significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde. De uitvoerende bedienden laten voor taakvariatie en autonomie minder gunstige scores zien. Voor werkdruk, emotionele belasting en belastende arbeidsomstandigheden is het beeld omgekeerd.

- Voor 27,9% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 30,6%. Voor 11,2% is ze acut problematisch ('extreem hoge werkdruk'). Ook dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 12,8%.
- Bij 15,8% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). Deze score ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 20,7%. Het aandeel acut problematisch ('extreem emotioneel belastend werk') ligt op 2,3% en ligt ook lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 4,3%.
- Bij 29,5% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk'). Dit ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 23,5% ligt. Het aandeel acut problematisch ('extreem routinematig werk') ligt op 12,5%. Dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 10,5%.

- Bij 18,7% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van autonomie problematisch ('onvoldoende autonomie'). Dit percentage verschilt van het Vlaamse gemiddelde¹³. Bij 6% van de uitvoerende bedienden is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem beperkte autonomie'). Dit percentage verschilt van het Vlaamse gemiddelde¹⁴.
- Bij 5,3% van de uitvoerende bedienden is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel is lager dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 13,7% ligt. Bij 1,7% van de uitvoerende bedienden is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 5,3%.

4.2.5 Evolutie risico-indicatoren uitvoerende bedienden 2004-2007

Figuur 20: Evolutie risico-indicatoren problematisch voor de uitvoerende bedienden – loontrekkenden (2004-2007)

Voor geen van de zes risico-indicatoren is er bij de uitvoerende bedienden sprake van een significante evolutie in de periode 2004-2007.

In 2004 was het aandeel problematisch voor taakvariatie en autonomie¹⁵ groter voor de uitvoerende bedienden dan de Vlaamse referentie. Bij de risicofactoren werkdruk, emotionele belasting en belastende arbeidsomstandigheden krijgen we het omgekeerde beeld. Bij de uitvoerende bedienden ligt het aandeel problematisch onder het gemiddelde voor Vlaanderen. De situatie in 2007 is volledig analoog met die van 2004.

¹³ De loglineaire toetsing op basis van het ongewogen gemiddelde laat voor de uitvoerende bedienden voor autonomie problematisch een hoger aandeel zien dan het Vlaamse gemiddelde.

¹⁴ De loglineaire toetsing op basis van het ongewogen gemiddelde laat voor de uitvoerende bedienden voor autonomie acuut problematisch een hoger aandeel zien dan het Vlaamse gemiddelde.

¹⁵ De loglineaire toetsing op basis van het ongewogen gemiddelde laat voor 2004 en voor 2007 voor de uitvoerende bedienden voor autonomie problematisch een hoger aandeel zien dan het Vlaamse gemiddelde.

5. Beroepsgroep zorg/onderwijsfunctie

Het WBM-bestand bevat gegevens van 3461 zorg/onderwijsfunctie: waarvan 1794 voor 2004 en 1667 voor 2007.

5.1. De werkbaarheidsindicatoren zorg/onderwijsfunctie

5.1.1 De cijfers voor 2004

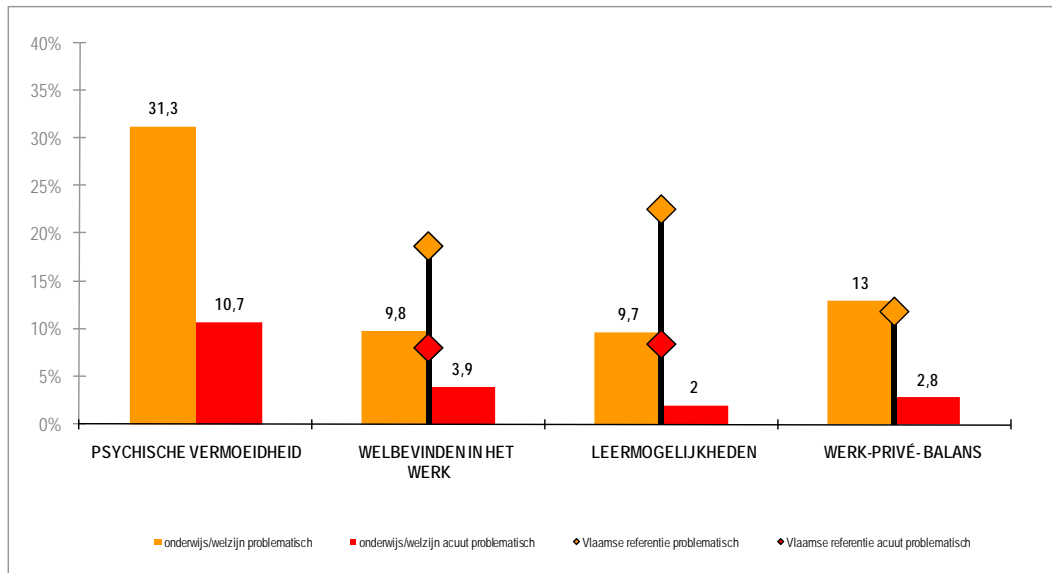
Tabel 14: Werkbaarheidsindicatoren voor de zorg/onderwijsfunctie – loontrekkenden (2004)

			niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
			%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID	N				
onderwijs- of zorgfunctie	1656		68,7	31,3	10,7
Vlaamse referentie	10247		71,1	28,9	10,2
			chi ² = 1,747; p = 0,186		chi ² = 0,062; p = 0,803
WELBEVINDEN IN HET WERK	N				
onderwijs- of zorgfunctie	1660		91,0	9,8	3,9
Vlaamse referentie	10243		81,3	18,7	8,0
			chi ² = 54,764; p = 0,000		chi ² = 17,588; p = 0,000
LEERMOGELIJKHEDEN	N				
onderwijs- of zorgfunctie	1771		90,3	9,7	2,0
Vlaamse referentie	10986		77,4	22,6	8,4
			chi ² = 25,926; p = 0,000		chi ² = 6,903; p = 0,009
WERK-PRIVE-BALANS	N				
onderwijs- of zorgfunctie	1788		87,0	13,0	2,8
Vlaamse referentie	11020		88,2	11,8	3,1
			chi ² = 0,031; p = 0,000		chi ² = 2,361; p = 0,124

5.1.2 Verschil zorg/onderwijsfunctie en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren

Figuur 21: Werkbaarheidsindicatoren zorg/onderwijsfunctie – loontrekkenden (2004)

Voor de indicatorscore **psychische vermoeidheid** is er in 2004 geen significant verschil tussen de zorg/onderwijsfunctie en het gemiddelde voor Vlaanderen:

- Voor 31,3% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress') en voor 10,7% is ze acut problematisch ('acute werkstress').

Voor **welbevinden in het werk**, **leermogelijkheden** en **werk-privé-balans** zijn er in 2004 wel significante verschillen met het Vlaamse referentiecijfer. Voor welbevinden in het werk en voor leermogelijkheden is de situatie voor een kleiner aandeel van de zorg/onderwijsfunctie problematisch. Voor werk-privé-balans is de situatie omgekeerd.

- Voor 9,8% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van welbevinden in het werk problematisch ('motivatieproblemen'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 18,7%. Voor 3,9% is de situatie acut problematisch ('ernstige demotivatie'). Ook hier ligt de Vlaamse referentie hoger namelijk op 8%.
- Bij 9,7% van de zorg/onderwijsfunctie de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 22,6%. Bij 2% van de zorg/onderwijsfunctie is er sprake van een acut problematische situatie ('geen leermogelijkheden'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 8,4%.
- Voor 13% van de zorg/onderwijsfunctie is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie'). Dit percentage ligt hoger dan de Vlaamse referentie van

11,8%. Voor 2,8% is de situatie acuut problematisch ('acuut werk-privé-conflict'). Dit aandeel verschilt niet van de Vlaamse referentie.

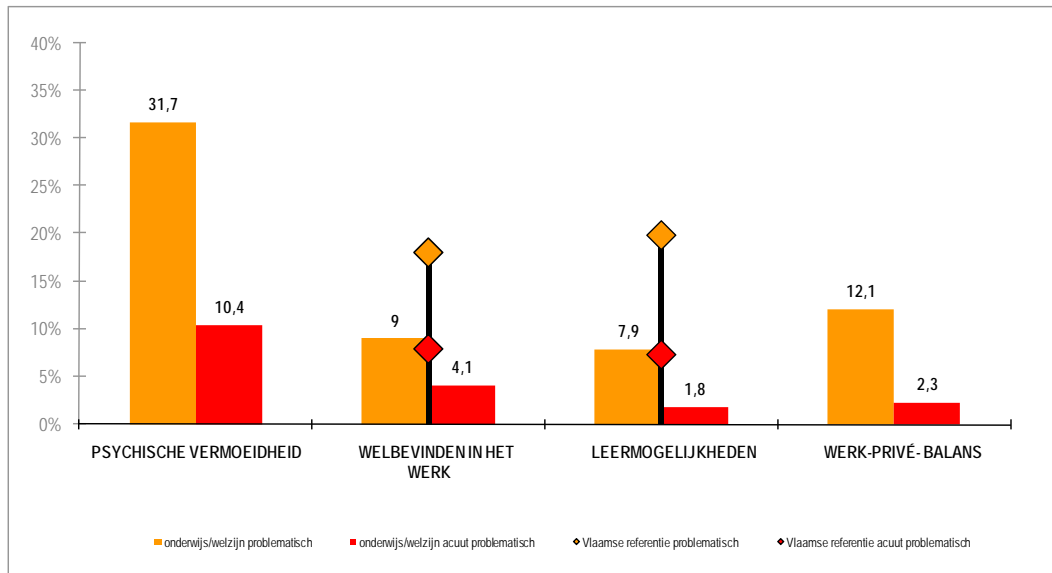
5.1.3 De cijfers voor 2007

Tabel 15: Werkbaarheidsindicatoren voor de zorg/onderwijsfunctie – loontrekkenden (2007)

			niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
			%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID	N				
onderwijs- of zorgfunctie	1627		68,3	31,7	10,4
Vlaamse referentie	9516		71,2	28,8	9,7
			chi ² = 2,702; p = 0,100		chi ² = 0,489; p = 0,485
WELBEVINDEN IN HET WERK	N				
onderwijs- of zorgfunctie	1634		91,0	9,0	4,1
Vlaamse referentie	9528		81,9	18,1	7,9
			chi ² = 70,762; p = 0,000		chi ² = 24,695; p = 0,000
LEERMOGELIJKHEDEN	N				
onderwijs- of zorgfunctie	1508		92,1	7,9	1,8
Vlaamse referentie	8911		80,1	19,9	7,3
			chi ² = 52,866; p = 0,000		chi ² = 18,553; p = 0,000
WERK-PRIVE-BALANS	N				
onderwijs- of zorgfunctie	1641		87,9	12,1	2,3
Vlaamse referentie	9560		89,2	10,8	2,4
			chi ² = 0,245; p = 0,621		chi ² = 1,031; p = 0,310

5.1.4 Verschil zorg/onderwijsfunctie en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren

Figuur 22: Werkbaarheidsindicatoren zorg/onderwijsfunctie – loontrekkenden (2007)

Voor de indicatorscore **psychische vermoeidheid** en **werk-privé-balans** zijn er in 2007 geen significant verschillen tussen de zorg/onderwijsfunctie en het gemiddelde voor Vlaanderen:

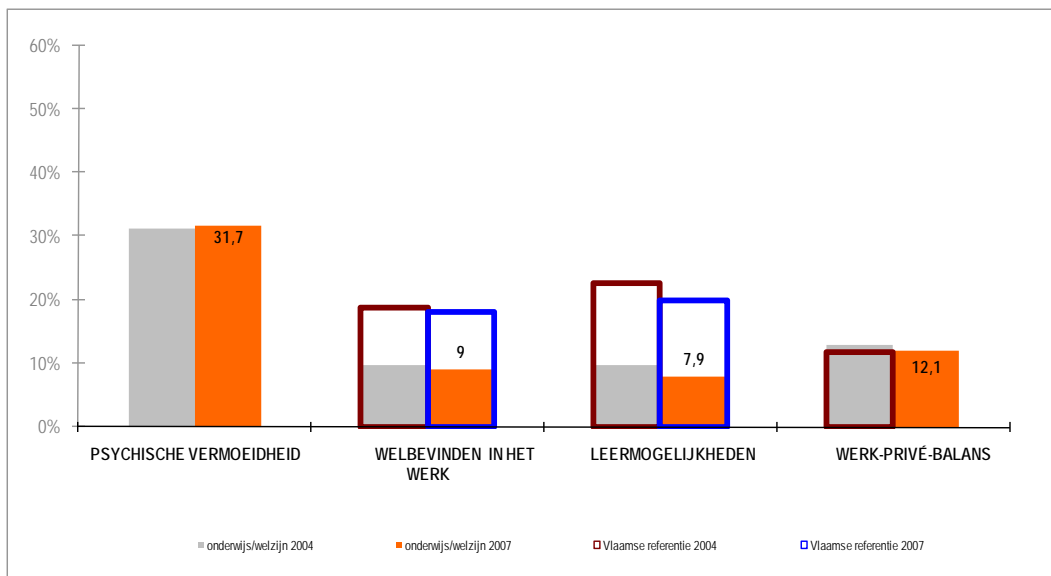
- Voor 31,7% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress') en voor 10,4% is ze acuut problematisch ('acute werkstress').
- Voor 12,1% van de zorg/onderwijsfunctie is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie') en voor 2,3% is de situatie acuut problematisch ('acuut werk-privé-conflict').

Voor **welbevinden in het werk** en **leermogelijkheden** zijn er in 2007 wel significante verschillen met het Vlaamse referentiecijfer. Voor beide indicatoren is de situatie voor een kleiner aandeel van de zorg/onderwijsfunctie problematisch.

- Voor 9% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van welbevinden in het werk problematisch ('motivatieproblemen'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 18,1%. Voor 4,1% is de situatie acuut problematisch ('ernstige demotivatie'). Ook hier ligt de Vlaamse referentie hoger namelijk op 7,9%.
- Bij 7,9% van de zorg/onderwijsfunctie de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 19,9%. Bij 1,8% van de zorg/onderwijsfunctie is er sprake van een acuut problematische situatie ('geen leermogelijkheden'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 7,3%.

5.1.5 Evolutie werkbaarheidsindicatoren zorg/onderwijsfunctie 2004-2007

Figuur 23: Evolutie werkbaarheidsindicatoren problematisch voor de
zorg/onderwijsfunctie – loontrekkenden (2004-2007)

Voor geen van de vier indicatoren is er voor de zorg/onderwijsfunctie sprake van een significante evolutie in de periode 2004-2007.

In 2004 was het aandeel problematisch voor welbevinden en leermogelijkheden kleiner voor de zorg/onderwijsfunctie dan in Vlaanderen. Voor werk-privé-balans is het aandeel problematisch voor de zorg/onderwijsfunctie groter dan dat voor Vlaanderen. Voor psychische vermoeidheid is er geen verschil met Vlaanderen. Voor welbevinden in het werk, leermogelijkheden en psychische vermoeidheid is de situatie in 2007 analoog met die van 2004. Voor werk-privé-balans valt in 2007 het verschil met het Vlaamse gemiddelde weg.

5.2. De risico-indicatoren voor zorg/onderwijsfunctie

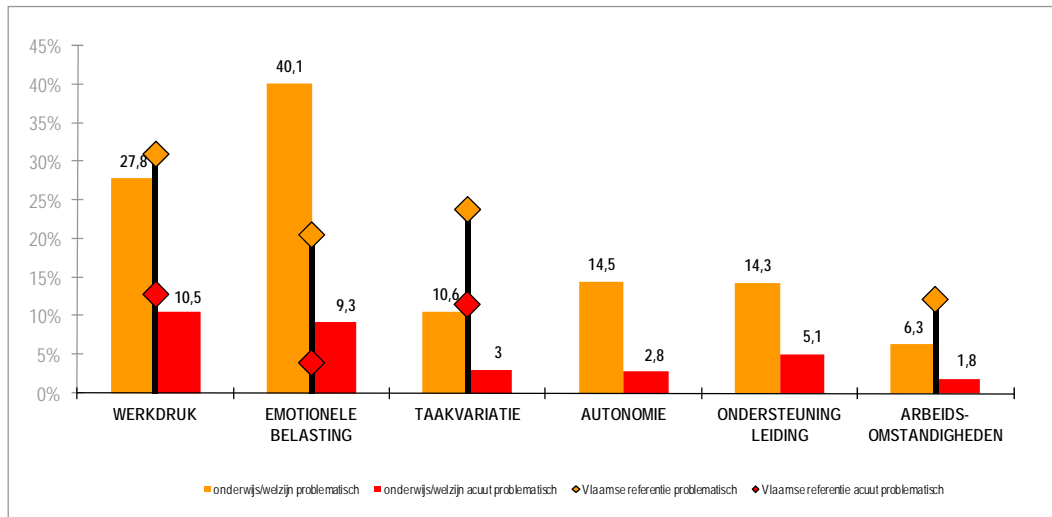
5.2.1 De cijfers voor 2004

Tabel 16: Risico-indicatoren voor de zorg/onderwijsfunctie – loontrekkenden (2004)

		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
WERKDRUK	N			
onderwijs- of zorgfunctie	1766	72,2	27,8	10,5
Vlaamse referentie	10991	69,0	31,0	12,8
		chi ² = 29,991; p = 0,000		chi ² = 20,843; p = 0,000
EMOTIONELE BELASTING	N			
onderwijs- of zorgfunctie	1769	59,9	40,1	9,3
Vlaamse referentie	8910	79,5	20,5	4,0
		chi ² = 409,648; p = 0,000		chi ² = 132,059; p = 0,000
TAAKVARIATIE	N			
onderwijs- of zorgfunctie	1776	89,4	10,6	3,0
Vlaamse referentie	10999	76,2	23,8	11,5
		chi ² = 34,933; p = 0,000		chi ² = 19,057; p = 0,000
AUTONOMIE	N			
onderwijs- of zorgfunctie	1771	85,5	14,5	2,8
Vlaamse referentie	10999	79,2	20,8	7,3
		chi ² = 3,449; p = 0,063		chi ² = 0,226; p = 0,634
ONDERSTEUNING LEIDING	N			
onderwijs- of zorgfunctie	1775	85,7	14,3	5,1
Vlaamse referentie	10977	83,9	16,1	6,1
		chi ² = 2,144; p = 0,143		chi ² = 1,662; p = 0,197
ARBEIDSSOMSTANDIGHEDEN	N			
onderwijs- of zorgfunctie	1773	93,7	6,3	1,8
Vlaamse referentie	10654	87,9	12,1	4,5
		chi ² = 0,234; p = 0,629		chi ² = 1,054; p = 0,305

5.2.2 Verschil zorg/onderwijsfunctie en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2004

Figuur 24: Risico-indicatoren voor de zorg/onderwijsfunctie – loontrekkenden (2004)

Voor **autonomie** en **ondersteuning leiding** is in 2004 er geen significant verschil met het Vlaamse gemiddelde:

- Bij 14,5% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van autonomie problematisch ('onvoldoende autonomie') en voor 2,8% is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem beperkte autonomie').
- Voor 14,3% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van ondersteuning vanuit de directe leiding problematisch ('onvoldoende steun directe leiding') en voor 5,1% is de situatie acuut problematisch ('negatieve relatie met de directe leiding').

Voor de andere risico-indicatoren (**werkdruk**, **emotionele belasting**, **taakvariatie** en **arbeidsomstandigheden**) zien we in 2004 significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde. De zorg/onderwijsfunctie laten voor werkdruk, taakvariatie en en arbeidsomstandigheden gunstigere scores zien. Voor emotionele belasting is het beeld omgekeerd.

- Voor 27,8% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 31%. Voor 10,5% is ze acuut problematisch ('extreem hoge werkdruk'). Ook dit aandeel is lager dan de Vlaamse referentie van 12,8%.
- Bij 40,1% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). Deze score ligt dubbel zo hoog dan het Vlaamse referentiecijfer van 20,5%. Het aandeel acuut problematisch ('extreem emotioneel belastend werk') ligt op 9,3% en ligt ook hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 4%.
- Bij 10,6% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk'). Dit percentage ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op

23,8% ligt. Het aandeel acuut problematisch ('extreem routinematig werk') ligt op 3%. Dit aandeel is lager dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 11,5% ligt.

- Bij 6,3% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel is lager dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 12,1% ligt. Bij 1,8% van de zorg/onderwijsfunctie is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel verschilt niet van het Vlaamse gemiddelde.

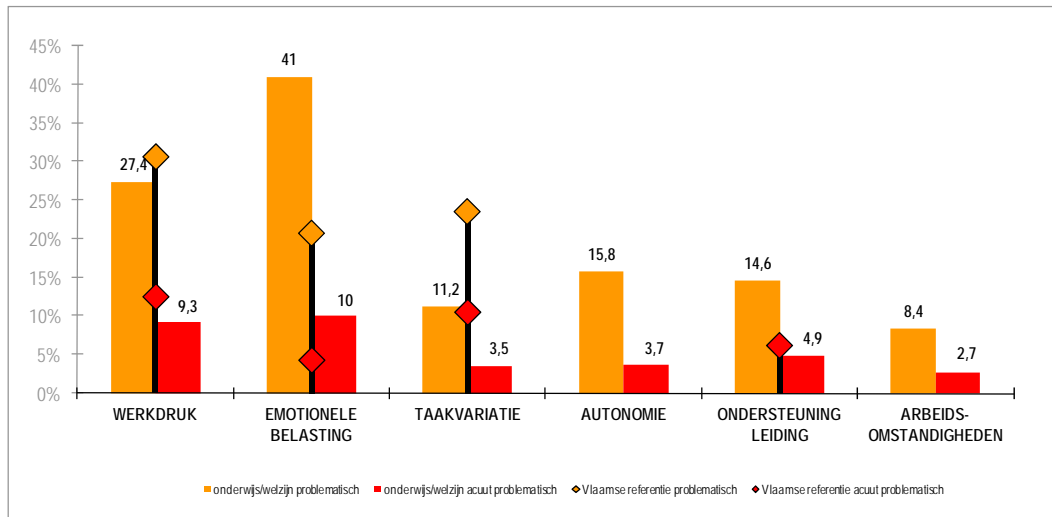
5.2.3 De cijfers voor 2007

Tabel 17: Risico-indicatoren voor de zorg/onderwijsfunctie – loontrekkenden (2007)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
WERKDRUK	N			
onderwijs- of zorgfunctie	1509	72,6	27,4	9,3
Vlaamse referentie	8925	69,4	30,6	12,5
		chi ² = 20,106; p = 0,000		chi ² = 23,018; p = 0,000
EMOTIONELE BELASTING	N			
onderwijs- of zorgfunctie	1511	59,0	41,0	10,0
Vlaamse referentie	8910	79,3	20,7	4,3
		chi ² = 382,524; p = 0,000		chi ² = 119,068; p = 0,000
TAAKVARIATIE	N			
onderwijs- of zorgfunctie	1513	88,8	11,2	3,5
Vlaamse referentie	8919	76,5	23,5	10,5
		chi ² = 26,403; p = 0,000		chi ² = 9,260; p = 0,002
AUTONOMIE	N			
onderwijs- of zorgfunctie	1504	84,2	15,8	3,7
Vlaamse referentie	8906	79,8	20,2	7,5
		chi ² = 2,007; p = 0,157		chi ² = 0,754; p = 0,385
ONDERSTEUNING LEIDING	N			
onderwijs- of zorgfunctie	1514	85,4	14,6	4,9
Vlaamse referentie	8911	84,0	16,0	6,2
		chi ² = 0,370; p = 0,543		chi ² = 4,483; p = 0,034
ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN	N			
onderwijs- of zorgfunctie	1657	91,6	8,4	2,7
Vlaamse referentie	9497	86,3	13,7	5,3
		chi ² = 2,153; p = 0,142		chi ² = 0,006; p = 0,937

5.2.4 Verschil zorg/onderwijsfunctie en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2007

Figuur 25: Risico-indicatoren voor de zorg/onderwijsfunctie – loontrekkenden (2007)

Voor **autonomie** en **arbeidsomstandigheden** is er in 2007 geen significant verschil met het Vlaamse gemiddelde.

- Bij 15,8% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van autonomie problematisch ('onvoldoende autonomie') en voor 3,7% is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem beperkte autonomie').
- Bij 8,4% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden') en bij 2,7% is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsomstandigheden').

Voor de andere risico-indicatoren (**werkdruk**, **emotionele belasting**, **taakvariatie** en **ondersteuning leiding**) zien we in 2007 wel significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde. De zorg/onderwijsfunctie laten voor werkdruk, taakvariatie, ondersteuning leiding gunstigere scores zien. Voor emotionele belasting is het beeld omgekeerd.

- Voor 27,4% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 30,6%. Voor 9,3% is ze acuut problematisch ('extreem hoge werkdruk'). Ook dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie die op 12,8% ligt.
- Bij 41% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). Deze score ligt dubbel zo hoog dan het Vlaamse referentiecijfer van 20,7%. Het aandeel acuut problematisch ('extreem emotioneel belastend werk') ligt op 10% en ligt ook hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 4,3%.
- Bij 11,2% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk'). Dit percentage ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op

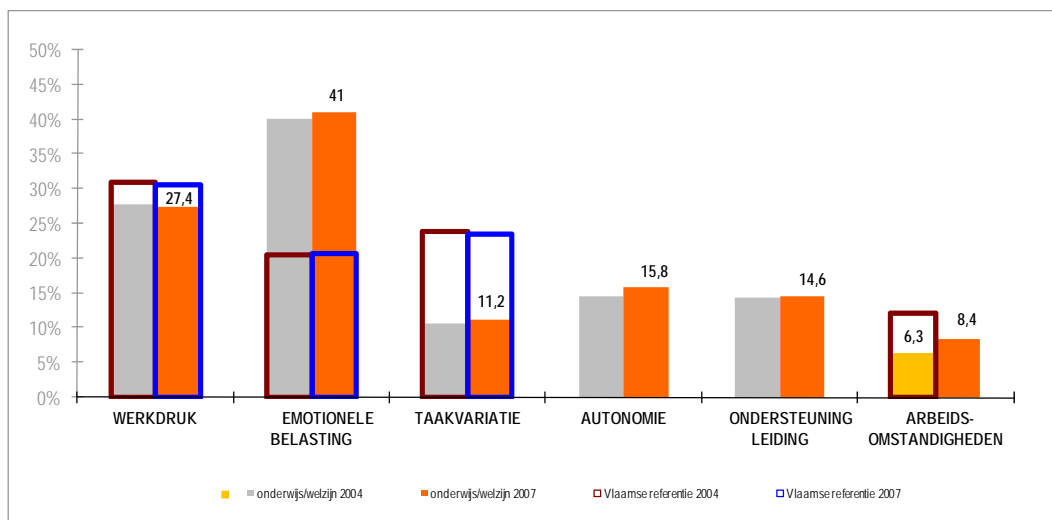

23,5% ligt. Het aandeel acuut problematisch ('extreem routinematig werk') ligt op 3,5%. Dit aandeel is lager dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 10,5% ligt.

- Voor 14,6% van de zorg/onderwijsfunctie is de situatie op het vlak van ondersteuning vanuit de directe leiding problematisch ('onvoldoende steun directe leiding'). Dit aandeel verschilt niet van het Vlaamse referentiecijfer. Voor 4,9% is de situatie acuut problematisch ('negatieve relatie met de directe leiding'). Dit aandeel ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 6,2% ligt.

5.2.5 Evolutie risico-indicatoren zorg/onderwijsfunctie 2004-2007

Figuur 26: Evolutie risico-indicatoren problematisch voor de zorg/onderwijsfunctie – loontrekkenden (2004-2007)

Voor arbeidsomstandigheden is er bij de zorg/onderwijsfunctie sprake van een significante evolutie in de periode 2004-2007. Het aandeel belastende arbeidsomstandigheden steeg in deze periode van 6,3% naar 8,4%.

In 2004 was het aandeel problematisch voor werkdruk, taakvariatie en belastende arbeidsomstandigheden voor de zorg/onderwijsfuncties lager dan de Vlaamse referentie. Bij de risicofactor emotionele belasting krijgen we het omgekeerde beeld. Voor autonomie en ondersteuning leiding verschillen de aandelen voor de zorg/onderwijsfuncties niet van het Vlaamse gemiddelde. Het beeld in 2007 is analoog met uitzondering van de risico-indicator arbeidsomstandigheden. In 2007 is er voor deze indicator geen verschil meer vast te stellen met het Vlaamse gemiddelde.

6. Beroepsgroep middenkader/professional

Het WBM-bestand bevat gegevens van 2916 middenkader/professional: waarvan 1489 voor 2004 en 1429 voor 2007.

6.1. De werkbaarheidsindicatoren middenkader/professional

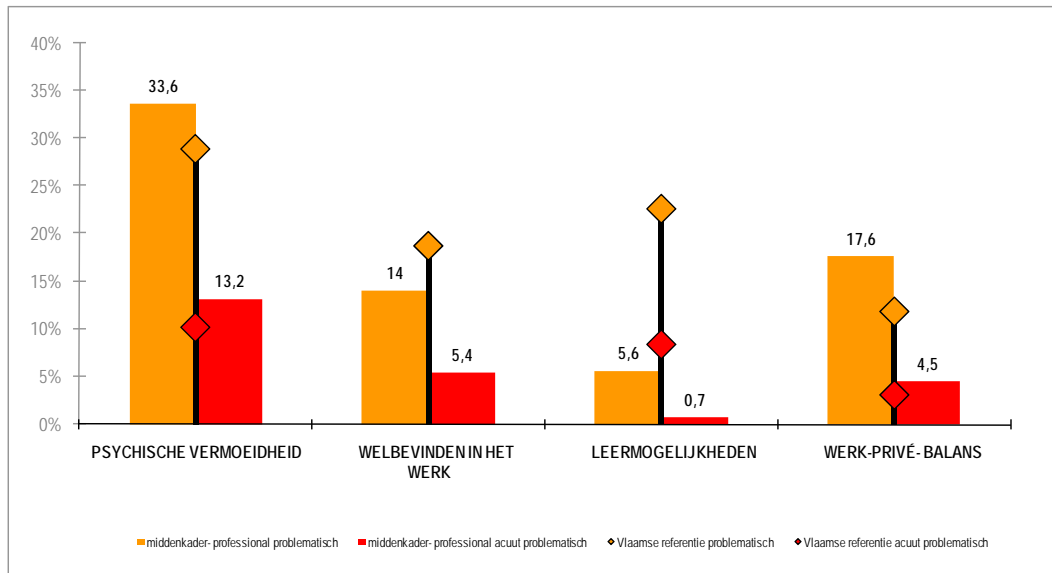
6.1.1 De cijfers voor 2004

Tabel 18: Werkbaarheidsindicatoren voor de middenkader/professional – loontrekken- den (2004)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID	N			
middenkader - professional	1368	66,4	33,6	13,2
Vlaamse referentie	10247	71,1	28,9	10,2
		chi ² = 10,664; p = 0,001		chi ² = 12,114; p = 0,001
WELBEVINDEN IN HET WERK	N			
middenkader - professional	1370	86,0	14,0	5,4
Vlaamse referentie	10243	81,3	18,7	8,0
		chi ² = 4,855; p = 0,028		chi ² = 2,014; p = 0,156
LEERMOGELIJKHEDEN	N			
middenkader - professional	1476	94,4	5,6	0,7
Vlaamse referentie	10986	77,4	22,6	8,4
		chi ² = 92,016; p = 0,000		chi ² = 29,783; p = 0,000
WERK-PRIVE-BALANS	N			
middenkader - professional	1479	82,4	17,6	4,5
Vlaamse referentie	11020	88,2	11,8	3,1
		chi ² = 33,040; p = 0,000		chi ² = 5,790; p = 0,016

6.1.2 Verschil middenkader/professional en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren

Figuur 27: Werkbaarheidsindicatoren middenkader/professional – loontrekkenden (2004)

Voor alle indicatoren zijn er in 2004 significante verschillen met het Vlaamse referentiecijfer. Voor welbevinden in het werk en voor leermogelijkheden is de situatie voor een kleiner aandeel van de middenkader/professional problematisch. Voor werk-privé-balans en psychische vermoeidheid is de situatie omgekeerd.

- Voor 33,6% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress'). Deze score ligt boven het Vlaamse referentiecijfer van 28,9%. Voor 13,2% is de situatie acuut problematisch ('acute werkstress'). Ook hier ligt het Vlaamse referentiecijfer met 10,2% lager.
- Voor 14% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van welbevinden in het werk problematisch ('motivatieproblemen'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 18,7%. Voor 5,4% is de situatie acuut problematisch ('ernstige demotivatie'). Hier is geen verschil met het Vlaamse gemiddelde.
- Bij 5,6% van de middenkader/professional de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 22,6%. Bij 0,7% van de middenkader/professional is er sprake van een acuut problematische situatie ('geen leermogelijkheden'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 8,4%.
- Voor 17,6% van de middenkader/professional is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie'). Dit percentage ligt hoger dan de Vlaamse referentie van 11,8%. Voor 4,5% is de situatie acuut problematisch ('acuut werk-privé-conflict'). Ook dit aandeel ligt hoger dan de Vlaamse referentie van 3,1%.

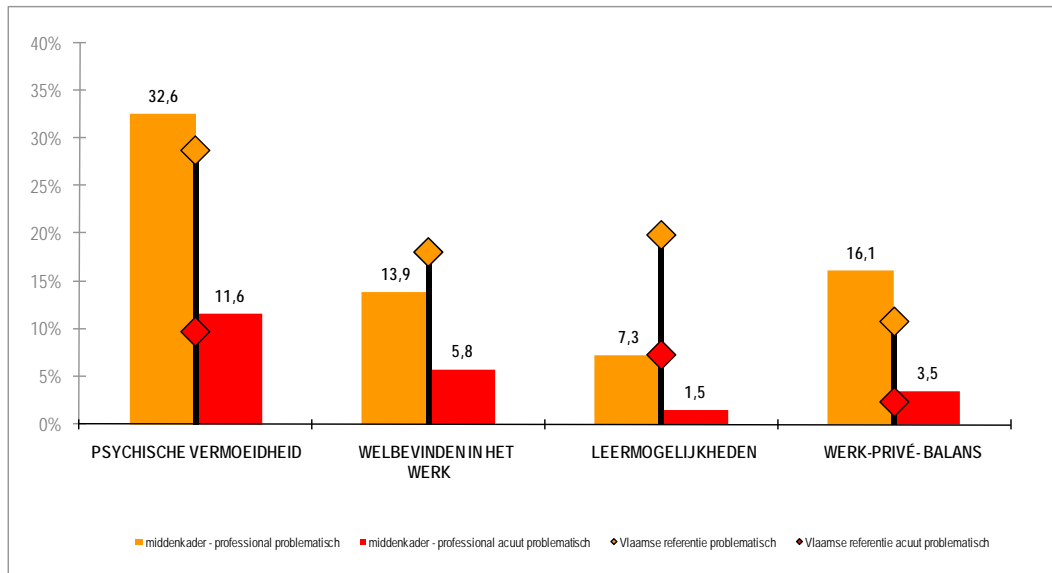
6.1.3 De cijfers voor 2007

Tabel 19: Werkbaarheidsindicatoren voor de middenkader/professional – loontrekken- den (2007)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID	N			
middenkader - professional	1410	67,4	32,6	11,6
Vlaamse referentie	9516	71,2	28,8	9,7
		chi ² = 5,246; p = 0,022		chi ² = 4,929; p = 0,026
WELBEVINDEN IN HET WERK	N			
middenkader - professional	1411	86,1	13,9	5,8
Vlaamse referentie	9528	81,9	18,1	7,9
		chi ² = 5,845; p = 0,016		chi ² = 3,507; p = 0,061
LEERMOGELIJKHEDEN	N			
middenkader - professional	1321	92,7	7,3	1,5
Vlaamse referentie	8911	80,1	19,9	7,3
		chi ² = 58,213; p = 0,000		chi ² = 21,813; p = 0,000
WERK-PRIVE-BALANS	N			
middenkader - professional	1410	83,9	16,1	3,5
Vlaamse referentie	9560	89,2	10,8	2,4
		chi ² = 28,874; p = 0,000		chi ² = 4,433; p = 0,035

6.1.4 Verschil middenkader/professional en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren

Figuur 28: Werkbaarheidsindicatoren middenkader/professional – loontrekkenden (2007)

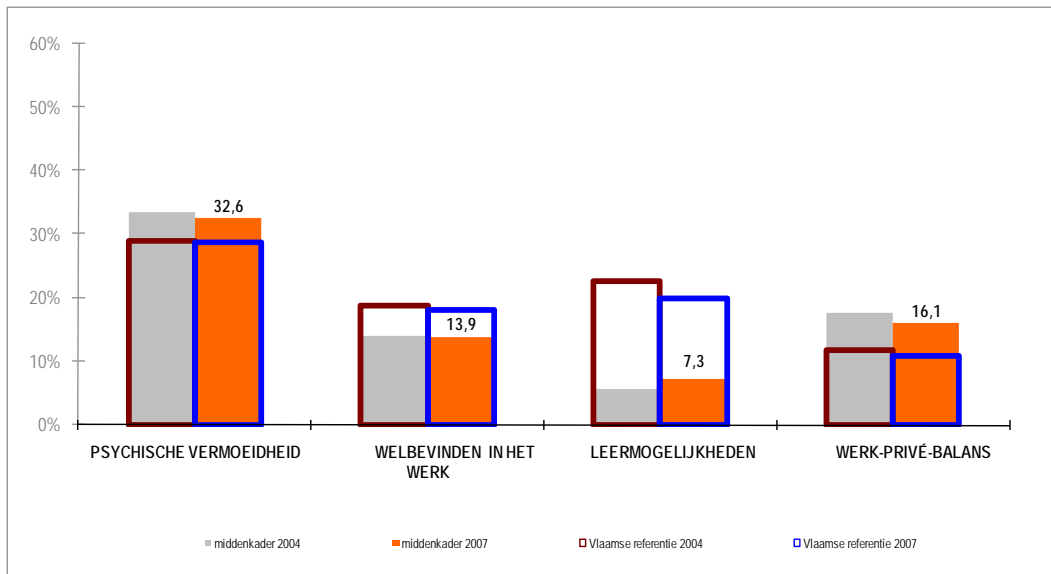

Voor alle werkbaarheidsindicatoren zijn er in 2007 significante verschillen met het Vlaamse referentiecijfer. Voor welbevinden in het werk en voor leermogelijkheden is de situatie voor een kleiner aandeel van de middenkader/professional problematisch. Voor werk-privé-balans en psychische vermoeidheid is de situatie omgekeerd.

- Voor 32,6% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress'). Dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 28,8%. Voor 11,6% is de situatie acut problematisch ('acute werkstress'). Het Vlaamse referentiecijfer ligt met 9,7% lager.
- Voor 13,9% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van welbevinden in het werk problematisch ('motivatieproblemen'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 18,1%. Voor 5,8% is de situatie acut problematisch ('ernstige demotivatie'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 7,3%.
- Bij 7,3% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 19,9%. Bij 1,5% van de middenkader/professional is er sprake van een acut problematische situatie ('geen leermogelijkheden'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 7,3%.
- Voor 16,1% van de middenkader/professional is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie'). Dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 10,8%. Voor 3,5% is de situatie acut problematisch ('acut werk-privé-conflict'). Dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 2,4%.

6.1.5 Evolutie werkbaarheidsindicatoren middenkader/professional 2004-2007

Figuur 29: Evolutie werkbaarheidsindicatoren problematisch voor de middenkader/professional – loontrekkenden (2004-2007)

Voor geen van de vier indicatoren is er voor de middenkader/professional sprake van een significante evolutie in de periode 2004-2007.

In 2004 was het aandeel problematisch voor welbevinden en leermogelijkheden lager voor middenkader/professional dan in Vlaanderen. Voor psychische vermoeidheid en werk-privé-balans is het aandeel problematisch voor de middenkader/professional groter dan dat voor Vlaanderen. In 2007 is het beeld volledig analoog.

6.2. De risico-indicatoren voor middenkader/professional

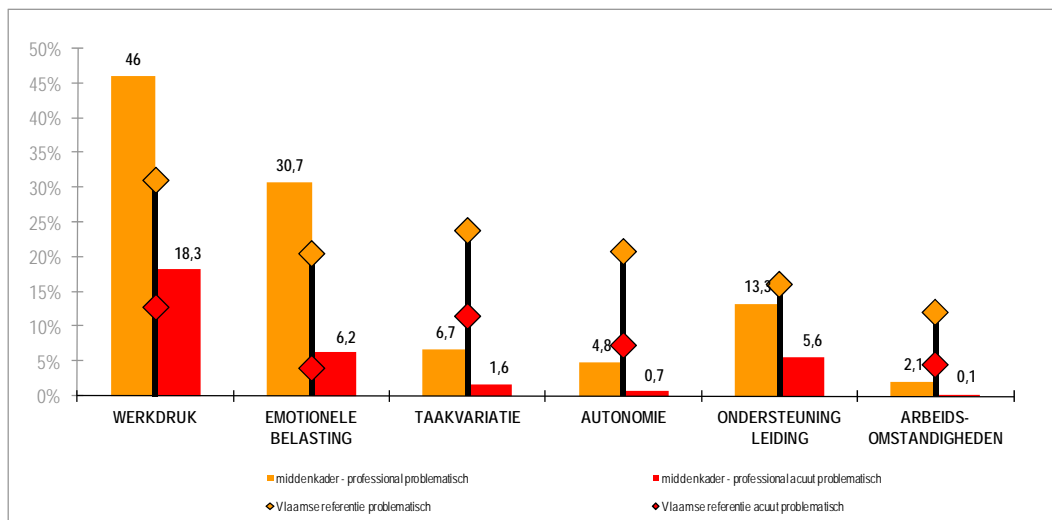
6.2.1 De cijfers voor 2004

Tabel 20: Risico-indicatoren voor de middenkader/professional – loontrekkenden (2004)

		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
WERKDRUK	N			
middenkader - professional	1474	54,0	46,0	18,3
Vlaamse referentie	10991	69,0	31,0	12,8
		chi ² = 115,178; p = 0,000		chi ² = 27,039; p = 0,000
EMOTIONELE BELASTING	N			
middenkader - professional	1474	69,3	30,7	6,2
Vlaamse referentie	8910	79,5	20,5	4,0
		chi ² = 116,013; p = 0,000		chi ² = 21,432; p = 0,000
TAAKVARIATIE	N			
middenkader - professional	1471	93,3	6,7	1,6
Vlaamse referentie	10999	76,2	23,8	11,5
		chi ² = 99,231; p = 0,000		chi ² = 44,257; p = 0,000
AUTONOMIE	N			
middenkader - professional	1475	95,2	4,8	0,7
Vlaamse referentie	10999	79,2	20,8	7,3
		chi ² = 81,260; p = 0,000		chi ² = 13,622; p = 0,000
ONDERSTEUNING LEIDING	N			
middenkader - professional	1475	86,7	13,3	5,6
Vlaamse referentie	10977	83,9	16,1	6,1
		chi ² = 6,479; p = 0,011		chi ² = 0,089; p = 0,766
ARBEIDSSOMSTANDIGHEDEN	N			
middenkader - professional	1484	97,9	2,1	0,1
Vlaamse referentie	10654	87,9	12,1	4,5
		chi ² = 39,061; p = 0,000		chi ² = 14,627; p = 0,000

6.2.2 Verschil middenkader/professional en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2004

Figuur 30: Risico-indicatoren voor de middenkader/professional – loontrekkenden (2004)

Voor alle risico-indicatoren zien we in 2004 significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde. De middenkader/professional laten voor werkdruk en emotionele belasting minder gunstige scores zien. Voor taakvariatie, autonomie, ondersteuning leiding en arbeidsomstandigheden is het beeld omgekeerd.

- Voor 46% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk'). Dit aandeel ligt hoger dan de Vlaamse referentie van 31%. Voor 18,3% is ze acuut problematisch ('extreem hoge werkdruk'). Ook dit aandeel is hoger dan de Vlaamse referentie van 12,8%.
- Bij 30,7% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). Deze score ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 20,5%. Het aandeel acuut problematisch ('extreem emotioneel belastend werk') ligt op 6,2% en ligt ook hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 4%.
- Bij 6,7% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk'). Dit percentage ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 23,8% ligt. Het aandeel acuut problematisch ('extreem routinematig werk') ligt op 1,6%. Dit aandeel is lager dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 11,5% ligt.
- Bij 4,8% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van autonomie problematisch ('onvoldoende autonomie'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 20,8%. Voor 0,7% is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem beperkte autonomie'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 7,3%.
- Voor 13,3% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van ondersteuning vanuit de directe leiding problematisch ('onvoldoende steun directe leiding'). Dit aandeel ligt

lager dan de Vlaamse referentie van 16,1%. Voor 5,6% is de situatie acuut problematisch ('negatieve relatie met de directe leiding'). Hier is geen verschil met het Vlaamse gemiddelde.

- Bij 2,1% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel is lager dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 12,1% ligt. Bij 0,1% van de middenkader/professional is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel ligt onder de Vlaamse referentie van 4,5%.

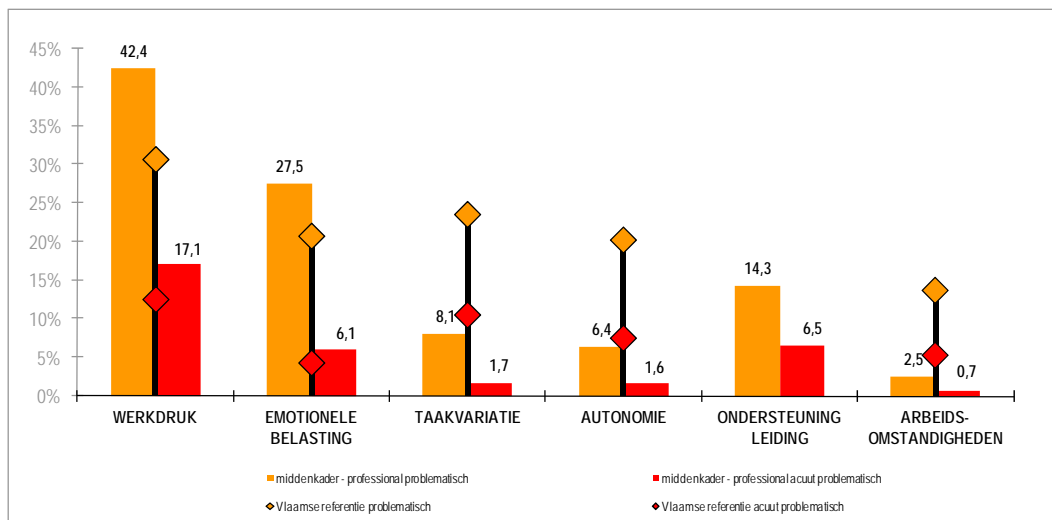
6.2.3 De cijfers voor 2007

Tabel 21: Risico-indicatoren voor de middenkader/professional – loontrekkenden (2007)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
WERKDRUK	N			
middenkader - professional	1322	57,6	42,4	17,1
Vlaamse referentie	8925	69,4	30,6	12,5
		chi ² = 66,117; p = 0,000		chi ² = 19,811; p = 0,000
EMOTIONELE BELASTING	N			
middenkader - professional	1321	72,5	27,5	6,1
Vlaamse referentie	8910	79,3	20,7	4,3
		chi ² = 55,849; p = 0,000		chi ² = 34,158; p = 0,000
TAAKVARIATIE	N			
middenkader - professional	1320	91,9	8,1	1,7
Vlaamse referentie	8919	76,5	23,5	10,5
		chi ² = 67,002; p = 0,000		chi ² = 36,904; p = 0,000
AUTONOMIE	N			
middenkader - professional	1323	93,6	6,4	1,6
Vlaamse referentie	8906	79,8	20,2	7,5
		chi ² = 69,953; p = 0,000		chi ² = 23,172; p = 0,000
ONDERSTEUNING LEIDING	N			
middenkader - professional	1323	85,7	14,3	6,5
Vlaamse referentie	8911	84,0	16,0	6,2
		chi ² = 0,840; p = 0,359		chi ² = 0,407; p = 0,524
ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN	N			
middenkader - professional	1426	97,5	2,5	0,7
Vlaamse referentie	9497	86,3	13,7	5,3
		chi ² = 43,507; p = 0,000		chi ² = 22,918; p = 0,000

6.2.4 Verschil middenkader/professional en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2007

Figuur 31: Risico-indicatoren voor de middenkader/professional – loontrekkenden (2007)

Voor **relatie leiding** is er in 2007 geen significant verschil met het Vlaamse gemiddelde.

- Voor 14,3% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van ondersteuning vanuit de directe leiding problematisch ('onvoldoende steun directe leiding') en voor 6,5% is ze acuut problematisch ('negatieve relatie met de directe leiding').

Voor alle andere risico-indicatoren zien we in 2007 wel significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde. De middenkader/professional laten voor werkdruk en emotionele belasting minder gunstige scores zien. Voor taakvariatie, autonomie en arbeidsomstandigheden is het beeld omgekeerd.

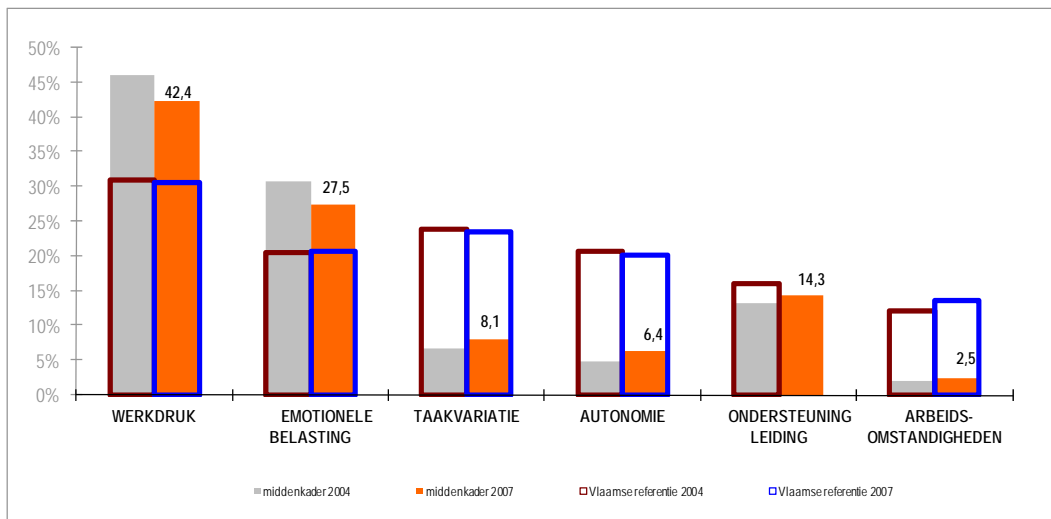
- Voor 42,4% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk'). Dit aandeel ligt hoger dan de Vlaamse referentie van 30,6%. Voor 17,1% is ze acuut problematisch ('extreem hoge werkdruk'). Ook dit aandeel ligt hoger dan de Vlaamse referentie die op 12,8% ligt.
- Bij 27,5% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). Deze score ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 20,7%. Het aandeel acuut problematisch ('extreem emotioneel belastend werk') ligt op 6,1% en ligt ook hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 4,3%.
- Bij 8,1% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk'). Dit percentage ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 23,5% ligt. Het aandeel acuut problematisch ('extreem routinematig werk') ligt op 1,7%. Dit aandeel is lager dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 10,5% ligt.
- Bij 6,4% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van autonomie problematisch ('onvoldoende autonomie'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van

20,2%. Voor 1,6% is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem beperkte autonomie'). Dit aandeel is lager dan de Vlaamse referentie van 7,5%.

- Bij 2,5% van de middenkader/professional is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel ligt beduidend lager dan de Vlaamse referentie van 13,7%. Bij 0,7% is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsomstandigheden'). Ook dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 5,3%.

6.2.5 Evolutie risico-indicatoren middenkader/professional 2004-2007

Figuur 32: Evolutie risico-indicatoren problematisch voor de middenkader/professional – loontrekkenden (2004-2007)

Voor geen van zes risico-indicatoren is er sprake van een significante evolutie in de periode 2004-2007.

In 2004 was het aandeel problematisch voor werkdruk en emotionele belasting groter voor het middenkader/professional dan de Vlaamse referentie. Voor taakvariatie, autonomie, ondersteuning leiding en arbeidsomstandigheden is de situatie omgekeerd. De middenkaders/professionals hebben een lager aandeel problematisch. Het beeld in 2007 is analoog met uitzondering van de risico-indicator relatie leiding. In 2007 is er voor deze indicator geen verschil meer vast te stellen met het Vlaamse gemiddelde.

7. Beroepsgroep kader/directie

Het WBM-bestand bevat gegevens van 1067 kader/directie: waarvan 569 voor 2004 en 498 voor 2007.

7.1. De werkbaarheidsindicatoren kader/directie

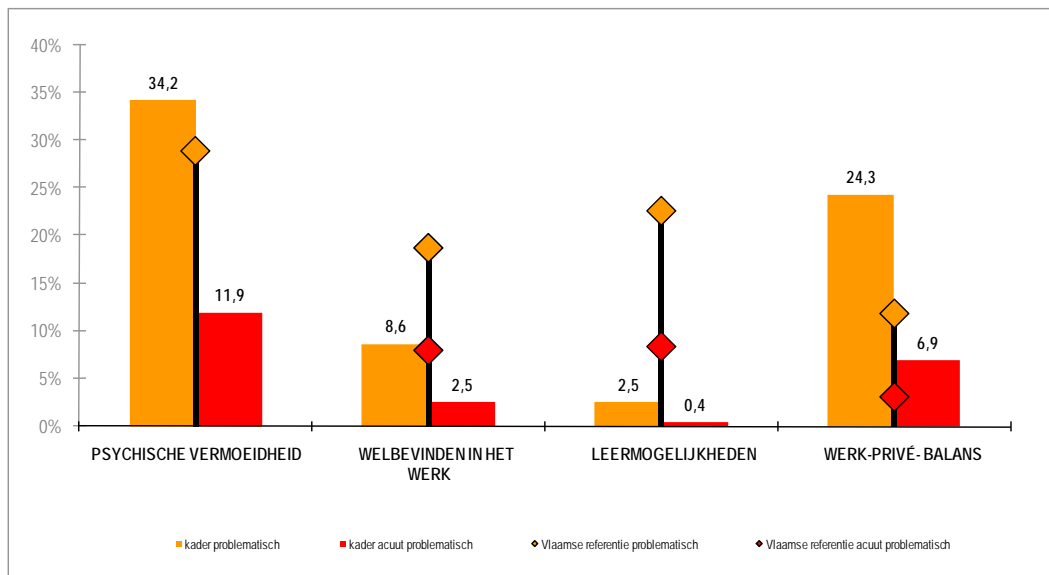
7.1.1 De cijfers voor 2004

Tabel 22: Werkbaarheidsindicatoren voor de kader/directie – loontrekkenden (2004)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID	N			
kader- directie	520	65,8	34,2	11,9
Vlaamse referentie	10247	71,1	28,9	10,2
		chi ² = 6,335; p = 0,012		chi ² = 1,482; p = 0,223
WELBEVINDEN IN HET WERK	N			
kader- directie	521	91,4	8,6	2,5
Vlaamse referentie	10243	81,3	18,7	8,0
		chi ² = 28,441; p = 0,000		chi ² = 16,585; p = 0,00
LEERMOGELIJKHEDEN	N			
kader- directie	567	97,5	2,5	0,4
Vlaamse referentie	10986	77,4	22,6	8,4
		chi ² = 68,099; p = 0,000		chi ² = 14,332; p = 0,000
WERK-PRIVE-BALANS	N			
kader- directie	567	75,7	24,3	6,9
Vlaamse referentie	11020	88,2	11,8	3,1
		chi ² = 82,230; p = 0,000		chi ² = 25,379; p = 0,000

7.1.2 Verschil kader/directie en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren

Figuur 33: Werkbaarheidsindicatoren kader/directie – loontrekkenden (2004)

Voor alle indicatoren zijn er in 2004 significante verschillen met het Vlaamse referentiecijfer. Voor welbevinden in het werk en voor leermogelijkheden is de situatie voor een kleiner aandeel van de kader/directie problematisch. Voor werk-privé-balans en psychische vermoeidheid is de situatie omgekeerd.

- Voor 34,2% van de kader/directie is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress'). Deze score ligt boven het Vlaamse referentiecijfer van 28,9%. Voor 11,9% is de situatie acuut problematisch ('acute werkstress'). Hier is geen verschil met het Vlaamse gemiddelde.
- Voor 8,6% van de kader/directie is de situatie op het vlak van welbevinden in het werk problematisch ('motivatieproblemen'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 18,7%. Voor 2,5% is de situatie acuut problematisch ('ernstige demotivatie'). Dit aandeel ligt lager dan het Vlaamse gemiddelde van 8%.
- Bij 2,5% van de kader/directie de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 22,6%. Bij 0,4% van de kader/directie is er sprake van een acuut problematische situatie ('geen leermogelijkheden'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 8,4%.
- Voor 24,3% van de kader/directie is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie'). Dit percentage is dubbel zo hoog dan de Vlaamse referentie van 11,8%. Voor 6,9% is de situatie acuut problematisch ('acuut werk-privé-conflict'). Ook dit aandeel ligt beduidend hoger dan de Vlaamse referentie van 3,1%.

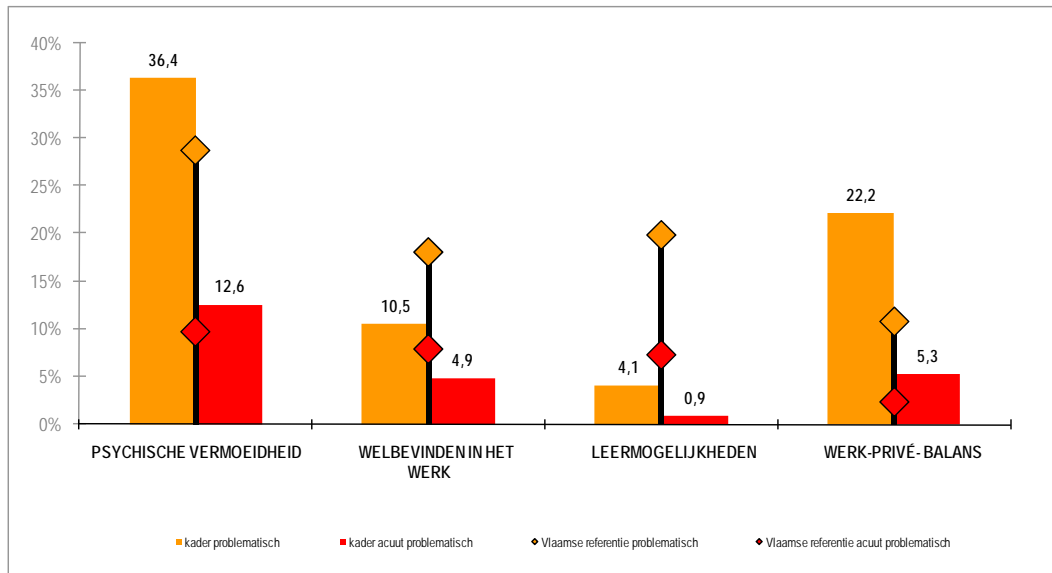
7.1.3 De cijfers voor 2007

Tabel 23: Werkbaarheidsindicatoren voor de kader/directie – loontrekkenden (2007)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID	N			
kader- directie	486	65,8	36,4	12,6
Vlaamse referentie	9516	71,2	28,8	9,7
		chi ² = 13,018; p = 0,000		chi ² = 5,106; p = 0,024
WELBEVINDEN IN HET WERK	N			
kader- directie	486	91,4	10,5	4,9
Vlaamse referentie	9528	81,9	18,1	7,9
		chi ² = 15,359; p = 0,000		chi ² = 4,310; p = 0,038
LEERMOGELIJKHEDEN	N			
kader- directie	461	97,5	4,1	0,9
Vlaamse referentie	8911	80,1	19,9	7,3
		chi ² = 47,296; p = 0,000		chi ² = 13,335; p = 0,000
WERK-PRIVE-BALANS	N			
kader- directie	486	77,8	22,2	5,3
Vlaamse referentie	9560	89,2	10,8	2,4
		chi ² = 64,277; p = 0,000		chi ² = 14,176; p = 0,000

7.1.4 Verschil kader/directie en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren

Figuur 34: Werkbaarheidsindicatoren kader/directie – loontrekkenden (2007)

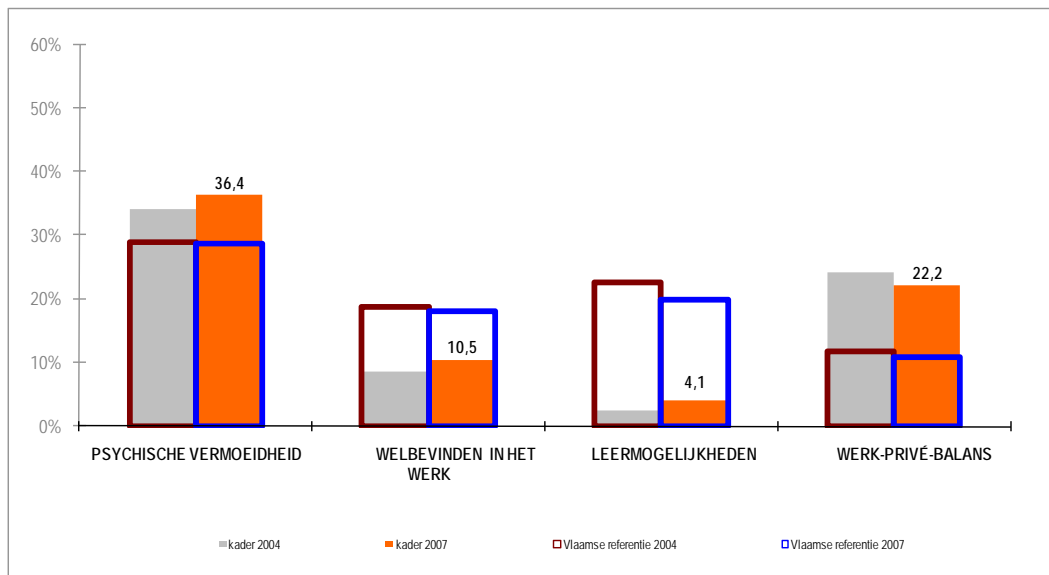

Voor alle werkbaarheidsindicatoren zijn er in 2007 significante verschillen met het Vlaamse referentiecijfer. Voor welbevinden in het werk en voor leermogelijkheden is de situatie voor een kleiner aandeel van de kader/directie problematisch. Voor werk-privé-balans en psychische vermoeidheid is de situatie omgekeerd.

- Voor 36,4% van de kader/directie is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress'). Dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 28,8%. Voor 12,6% is de situatie acuut problematisch ('acute werkstress'). Het Vlaamse referentiecijfer ligt met 9,7% lager.
- Voor 10,5% van de kader/directie is de situatie op het vlak van welbevinden in het werk problematisch ('motivatieproblemen'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 18,1%. Voor 4,9% is de situatie acuut problematisch ('ernstige demotivatie'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 7,3%.
- Bij 4,1% van de kader/directie de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 19,9%. Bij 0,9% van de kader/directie is er sprake van een acuut problematische situatie ('geen leermogelijkheden'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 7,3%.
- Voor 22,2% van de kader/directie is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie'). Dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 10,8%. Voor 5,3% is de situatie acuut problematisch ('acuut werk-privé-conflict'). Dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 2,4%.

7.1.5 Evolutie werkbaarheidsindicatoren kader/directie 2004-2007

Figuur 35: Evolutie werkbaarheidsindicatoren problematisch voor de kader/directie – loontrekkenden (2004-2007)

Voor geen van de vier indicatoren is er voor de kader/directie sprake van een significante evolutie in de periode 2004-2007.

In 2004 was het aandeel problematisch voor welbevinden en leermogelijkheden lager voor de kader/directie dan in Vlaanderen. Voor psychische vermoeidheid en werk-privé-balans is het aandeel problematisch voor de kader/directie hoger dan dat voor Vlaanderen. In 2007 is de situatie volledig analoog.

7.2. De risico-indicatoren voor kader/directie

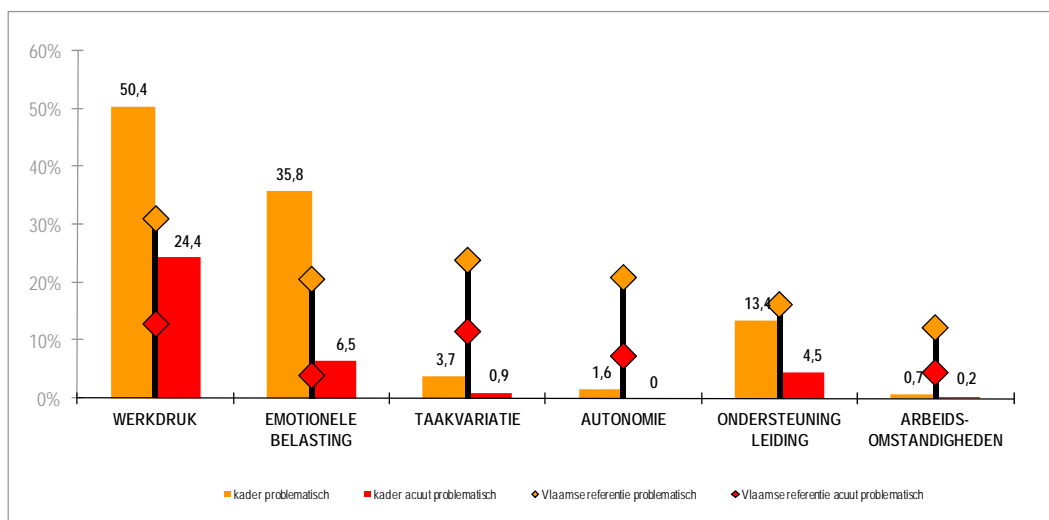
7.2.1 De cijfers voor 2004

Tabel 24: Risico-indicatoren voor de kader/directie – loontrekkenden (2004)

		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
WERKDRUK				
	N			
kader- directie	565	49,6	50,4	24,4
Vlaamse referentie	10991	69,0	31,0	12,8
		chi ² = 93,252; p = 0,000		chi ² = 65,438; p = 0,000
EMOTIONELE BELASTING				
	N			
kader- directie	565	64,2	35,8	6,5
Vlaamse referentie	8910	79,5	20,5	4,0
		chi ² = 112,055; p = 0,000		chi ² = 22,120; p = 0,000
TAAKVARIATIE				
	N			
kader- directie	567	96,3	3,7	0,9
Vlaamse referentie	10999	76,2	23,8	11,5
		chi ² = 77,978; p = 0,000		chi ² = 24,932; p = 0,000
AUTONOMIE				
	N			
kader- directie	567	98,4	1,6	0,0
Vlaamse referentie	10999	79,2	20,8	7,3
		chi ² = 61,118; p = 0,000		chi ² = 8,058; p = 0,005
ONDERSTEUNING LEIDING				
	N			
kader- directie	554	86,6	13,4	4,5
Vlaamse referentie	10977	83,9	16,1	6,1
		chi ² = 2,614; p = 0,106		chi ² = 2,287; p = 0,130
ARBEIDSSOMSTANDIGHEDEN				
	N			
kader- directie	564	99,3	0,7	0,2
Vlaamse referentie	10654	87,9	12,1	4,5
		chi ² = 27,087; p = 0,000		chi ² = 6,052; p = 0,014

7.2.2 Verschil kader/directie en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2004

Figuur 36: Risico-indicatoren voor de kader/directie – loontrekkenden (2004)

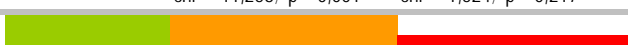
Voor alle risico-indicatoren zien we in 2004 significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde. De kader/directie laten voor werkdruk en emotionele belasting minder gunstige scores zien. Voor taakvariatie, autonomie, ondersteuning leiding en arbeidsomstandigheden is het beeld omgekeerd.

- Voor 50,4% van de kader/directie is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk'). Dit aandeel ligt hoger dan de Vlaamse referentie van 31%. Voor 24,4% is ze acuut problematisch ('extreem hoge werkdruk'). Ook dit aandeel is hoger dan de Vlaamse referentie van 12,8%.
- Bij 35,8% van de kader/directie is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). Deze score ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 20,5%. Het aandeel acuut problematisch ('extreem emotioneel belastend werk') ligt op 6,5% en ligt ook hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 4%.
- Bij 3,7% van de kader/directie is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk'). Dit percentage ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 23,8% ligt. Het aandeel acuut problematisch ('extreem routinematig werk') ligt op 0,9%. Dit aandeel is lager dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 11,5% ligt.
- Bij 1,6% van de kader/directie is de situatie op het vlak van autonomie problematisch ('onvoldoende autonomie'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 4,8%. Er zijn geen kader/directies in een acuut problematische situatie ('extreem beperkte autonomie'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 7,3%.
- Voor 13,4% van de kader/directie is de situatie op het vlak van ondersteuning vanuit de directe leiding problematisch ('onvoldoende steun directe leiding'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 16,1%. Voor 4,5% is de situatie acuut problematisch ('negatieve relatie met de directe leiding'). Hier is geen verschil met het Vlaamse gemiddelde.

- Bij 0,7% van de kader/directie is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel is lager dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 12,1% ligt. Bij 0,2% van de kader/directie is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel ligt onder de Vlaamse referentie van 4,5%.

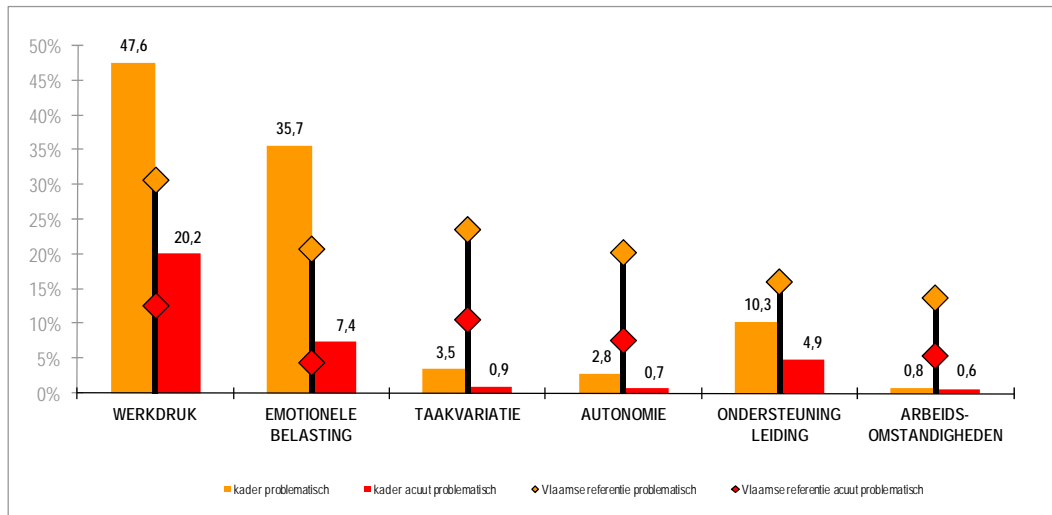
7.2.3 De cijfers voor 2007

Tabel 25: Risico-indicatoren voor de kader/directie – loontrekkenden (2007)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
WERKDRUK				
	N			
kader- directie	461	52,1	47,9	20,2
Vlaamse referentie	8925	69,4	30,6	12,5
		chi ² = 65,591; p = 0,000		chi ² = 25,618; p = 0,000
EMOTIONELE BELASTING				
	N			
kader- directie	459	64,3	35,7	7,4
Vlaamse referentie	8910	79,3	20,7	4,3
		chi ² = 93,630; p = 0,000		chi ² = 21,432; p = 0,000
TAAKVARIATIE				
	N			
kader- directie	459	96,5	3,5	0,9
Vlaamse referentie	8919	76,5	23,5	10,5
		chi ² = 61,909; p = 0,000		chi ² = 19,763; p = 0,000
AUTONOMIE				
	N			
kader- directie	460	97,2	2,8	0,7
Vlaamse referentie	8906	79,8	20,2	7,5
		chi ² = 54,904; p = 0,000		chi ² = 15,470; p = 0,000
ONDERSTEUNING LEIDING				
	N			
kader- directie	448	89,7	10,3	4,9
Vlaamse referentie	8911	84,0	16,0	6,2
		chi ² = 11,258; p = 0,001		chi ² = 1,524; p = 0,217
ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN				
	N			
kader- directie	497	99,2	0,8	0,6
Vlaamse referentie	9497	86,3	13,7	5,3
		chi ² = 28,755; p = 0,000		chi ² = 9,635; p = 0,002

7.2.4 Verschil kader/directie en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2007

Figuur 37: Risico-indicatoren voor de kader/directie – loontrekkenden (2007)

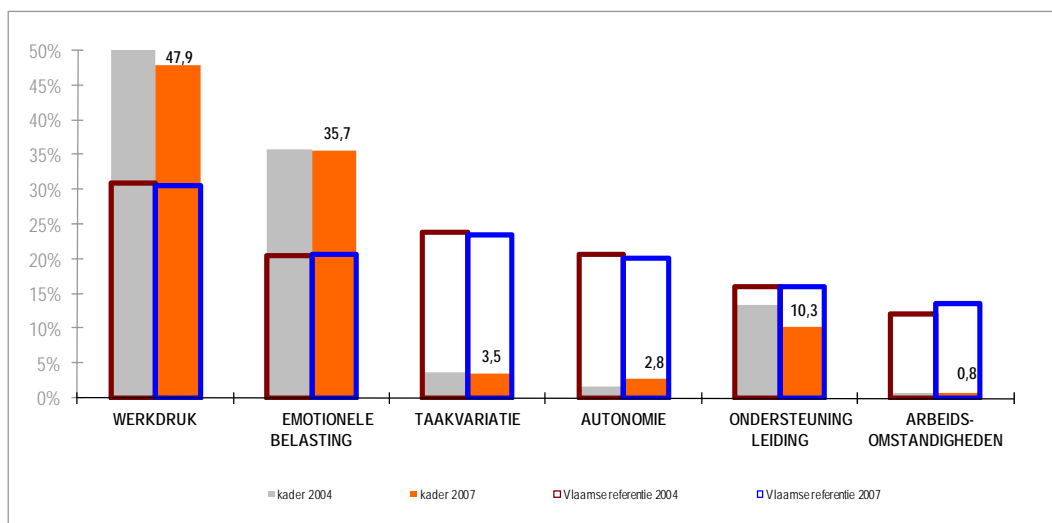
Voor alle risico-indicatoren zien we in 2007 significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde. De kader/directie laten voor werkdruk en emotionele belasting minder gunstige scores zien. Voor taakvariatie, autonomie, ondersteuning leiding en arbeidsomstandigheden is het beeld omgekeerd.

- Voor 47,6% van de kader/directie is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk'). Dit aandeel ligt hoger dan de Vlaamse referentie van 30,6%. Voor 20,2% is ze acuut problematisch ('extreem hoge werkdruk'). Ook dit aandeel ligt hoger dan de Vlaamse referentie die op 12,8% ligt.
- Bij 35,7% van de kader/directie is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). Deze score ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 20,7%. Het aandeel acuut problematisch ('extreem emotioneel belastend werk') ligt op 7,4% en ligt ook hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 4,3%.
- Bij 3,5% van de kader/directie is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk'). Dit percentage ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 23,5% ligt. Het aandeel acuut problematisch ('extreem routinematig werk') ligt op 0,9%. Dit aandeel is lager dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 10,5% ligt.
- Bij 2,8% van de kader/directie is de situatie op het vlak van autonomie problematisch ('onvoldoende autonomie'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 20,2%. Voor 0,7% is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem beperkte autonomie'). Dit aandeel is lager dan de Vlaamse referentie van 7,5%.
- Voor 10,3% van de kader/directie is de situatie op het vlak van ondersteuning vanuit de directe leiding problematisch ('onvoldoende steun directe leiding'). Dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 16%. Voor 6,5% is ze acuut problematisch ('negatieve relatie met de directe leiding'). Dit aandeel verschilt niet van het Vlaamse gemiddelde.

- Bij 0,8% van de kader/directie is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel ligt beduidend lager dan de Vlaamse referentie van 13,7%. Bij 0,6% is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsomstandigheden'). Ook dit aandeel ligt lager dan de Vlaamse referentie van 5,3%.

7.2.5 Evolutie risico-indicatoren kader/directie 2004-2007

Figuur 38: Evolutie risico-indicatoren problematisch voor de kader/directie – loontrekken (2004-2007)

Voor geen van zes risico-indicatoren is er sprake van een significante evolutie in de periode 2004-2007.

In 2004 was het aandeel problematisch voor werkdruk en emotionele belasting hoger voor de kader/directie dan de Vlaamse referentie. Voor taakvariatie, autonomie, ondersteuning leiding en arbeidsomstandigheden is het beeld omgekeerd. De directie/kaders hebben een lager aandeel problematisch. Het beeld in 2007 is volledig analoog.

Literatuurlijst

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F, Vanderhaeghe, S. (2004), Nulmeting Vlaamse Werkbaarheidsmonitor, Indicatoren voor de kwaliteit van de arbeid op de Vlaamse arbeidsmarkt 2004, SERV/STV, Brussel, 2004

Bourdeaud'hui, R., Vanderhaeghe, S. (2007), Methodologische nota, vergelijking van de methodologie van de werkbaarheidsmonitor loontrekkende 2004, loontrekkenden 2007 en zelfstandige ondernemers 2007, SERV/STV, Brussel, 2007

Bourdeaud'hui, R., Vanderhaeghe, S. (2009), Informatiedossier, *Wat maakt werk werkbaar 2004-2007? Onderzoek naar determinanten van werkbaar werk op basis van de Vlaamse Werkbaarheidsmonitor 2004-2007 voor loontrekkenden*, SERV/STV, Brussel, 2009

Van Ruysseveldt, J., De Witte, H. & Janssens, F. (2002), Welzijn in het werk op de weegschaal. Onderzoek naar mogelijke invullingen van het concept 'werkbaarheidsgraad' en de haalbaarheid van een monitoringsysteem voor Vlaanderen, HIVA: Leuven